

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

YETİŞKİN BİREYLERDE OLAN ÇOCUKLUK ÇAĞI
TRAVMASININ PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK VE EŞ SEÇİMİ
İLE İLİŞKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zübeyde HAFIZOĞLU

20183513

Lefkoőa

Haziran, 2022

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**YETİŞKİN BİREYLERDE OLAN ÇOCUKLUK ÇAĞI
TRAVMASININ PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK VE EŞ SEÇİMİ
İLE İLİŞKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zübeyde HAFİZOĞLU

Tez DanıŐmanı

Doç. Dr. Meryem KARAAZİZ

LefkoŐa

Haziran, 2022

Onay

Zübeyde Hafizoğlu tarafından hazırlanan “Yetişkin Bireylerde Olan Çocukluk Çağı Travmalarının Psikolojik Dayanıklılık Ve Eş Seçimi Arasındaki İlişkininin İncelenmesi başlıklı tez, kapsam ve nitelik açısından kalite standartlarına uygunluğu ile ilgili Klinik Psikoloji Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak .../...2022 tarihinde kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	Adı – Soyadı	İmza
Jüri Başkanı:	Yrd. Doç. Dr. Ezgi ULU	
Jüri Üyesi:	Yrd. Doç. Dr. Başak BAĞLAMA	
Danışman:	Doç. Dr. Meryem KARAAZİZ	

Anabilim Dalı Başkanı Onayı

...../...../2022

Doç. Dr. Meryem KARAAZİZ

Anabilim Dalı Başkanı

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

...../...../20...

Prof. Dr. Kemal Hüsnü Can Başer
Enstitü Müdürü

Etik İlkelere Uygunluk Beyanı

Bu tezin içinde sunduğum verileri, bilgileri ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kurallar gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Zübeyde Hafızoğlu

...../...../2022

Teşekkür

Tez çalışmam boyunca bana kattığı bilgiler için sevgili danışman hocam Doç. Dr. Meryem Karaaziz'e, zamanını ayırarak çalışmama katkı sağlayan katılımcılarıma desteklerini her zaman hissettiğim aileme ve arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Zübeyde Hafızoğlu

Özet

Yetişkin Bireylerde Olan Çocukluk Çağı Travmalarının Psikolojik Dayanıklılık Ve Eş Seçimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Hafizoğlu, Zübeyde

Yüksek Lisans, Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı

Haziran - 2022, 89 sayfa

Bu çalışma, yetişkin bireylerde olan çocukluk çağı travmasının psikolojik dayanıklılık ve eş seçiminin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın örneklemini, Çorum şehir merkezinde yaşayan, 20-40 yaş arası bekar 100 kadın 100 erkek olmak üzere travması olan ve olmayan seçilmiş toplam 200 kişiden oluşmuştur. Araştırmada kullanılan veriler; sosyo-demografik bilgi formu, çocukluk çağı travma ölçeği, yetişkinler için dayanıklılık ölçeği, romantizm ve eş seçimi ölçeği katılımcılara sunulmuştur. Katılımcılardan çocukluk çağında travma yaşamış olan bireylerin psikolojik dayanıklılık seviyeleri, birtakım değişkenlerle negatif ve pozitif olarak ilişkidir. Araştırmamızda travma ilişkilerinin incelendiği bu değişkenler; psikolojik dayanıklılık, romantizm ve eş seçimi ve eğitim durumları faktörleridir. Araştırmaların sonuçlarına göre; çocukluk dönemindeki travmaların hem yaşam kalitesi hem de psikopatolojik sıkıntılara yol açabileceği, dolaylı olarak eş tercihini etkileyeceği kurulacak ailelere, o aileye doğacak ve yetişecek çocuklara etki edeceği düşünülür. Kültürel bilginin artmasıyla eğitimin desteklenip kişisel kaynaklara yönelik destekleyici çalışmanın iyileştirici etkisi bulunmaktadır. Kişinin eğitim düzeyi arttıkça psikolojik dayanıklılığı da yükselmiştir. Bu sonuçlara bakıldığında, çocukluk çağı travmalarına sahip bireylerle çalışırken koruyucu ruh sağlığı çalışmaları, yaşam kalitesinde düşüş ve psikopatolojik sıkıntılarla birlikte eş seçimine olumsuz etkisi olmaması için bireylerin psikolojik dayanıklılıklarını sağlamaya yönelik psikopatolojik müdahaleler olmalıdır.

Anahtar kelimeler: Travma, Çocukluk Çağı Travma, Psikolojik Dayanıklılık, eş seçimi

Abstract

The Effect of Childhood Trauma on the Adults' Psychological Stability And Mate Selection Process

Hafizoglu, Zubeyde

MA, Department of Clinical Psychology

June, 2012, 89 pages

This study was conducted to examine the psychological resilience and mate choice of childhood trauma in adult individuals. The sample of the study consisted of a total of 200 selected people, 100 women and 100 men, aged 20-40, with and without trauma, living in the city center of Çorum. The data used in the research; socio-demographic information form, childhood trauma scale, adult resilience scale, and romance and partner selection scale were presented to the participants. Among the participants, the psychological resilience levels of individuals who have experienced childhood trauma are negatively and positively correlated with some variables. These variables in which trauma relations were examined in our study; psychological resilience, romance and mate choice and educational status are factors. According to the results of the research; Since childhood traumas can cause both quality of life and psychopathological problems, it affects the choice of spouse and is thought to affect the families to be established and the children who will be born and raised in that family. Increasing cultural knowledge and supporting education and supporting personal resources have a healing effect. As the education level of the person increased, her psychological resilience also increased. Considering these results, when working with individuals with childhood traumas, there should be psychopathological interventions aimed at ensuring the psychological resilience of individuals in order not to have a negative effect on the choice of spouse with a decrease in the quality of life and psychopathological problems as preventive mental health studies.

Keywords: Trauma, Childhood Trauma, Resilience, Romance, and mate choice

İçindekiler

Onay	iii
Etik İlkeler Uygunluk Beyanı	iv
Teşekkür	v
Özet.....	vi
Abstract.....	vii
İçindekiler	viii
Tablolar Listesi.....	xi
Şekiller Listesi	xi
Kısaltmalar	xiii

BÖLÜM I

Giriş	1
1.1. Problem Durumu.....	2
1.2. Araştırmanın amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
1.5. Tanımlar	5
1.5.1. Çocukluk Çağı Travmaları	5
1.5.2. Psikolojik Dayanıklılık.....	5
1.5.3. Eş seçimi-tercihi	6
1.5.4. Romantizm.....	6
1.5.5. Tutum	6

BÖLÜM II

2.Kavramsal Temeller ve İlgili Araştırmalar	7
2.1. Psikolojik Travma	7
2.2. Çocukluk Travması.....	8
2.3. Epidemiyoloji	10
2.4. Risk Faktörleri.....	12
2.5. Travmanın Türleri	12
2.5.1. Fiziksel İstismar	13
2.5.2. Cinsel İstismar.....	13
2.5.3. Duygusal İstismar	15

2.5.4. İhmal.....	16
2.6. Çocukluk Çağı Travmalarının Olumsuz Sonuçları	16
2.7. Psikolojik Dayanıklılık.....	17
2.8. Psikolojik Dayanıklılığı Etkileyen Unsurlar	19
2.8.1. Risk Faktörleri	19
2.8.2. Koruyucu Faktörler	19
2.8.3. Olumlu sonuçlar	20
2.9. Eş Seçim Kuramları	20
2.9.1. Eş Seçiminde Psikanalitik Yaklaşımı	20
2.9.2. Birbirini Tamamlayan Gereksinimler Kuramı	20
2.9.3. Benzerlik-Çekicilik Kuramı	21
2.9.4. Uyarıcı-Değer-Rol Kuramı	21
2.9.5. Evrim Kuramı.....	22
2.9.6. Filtre (Süzgeç) Kuramı	22
2.9.7. Cinsel Stratejiler Kuramı	22
2.9.8. Sosyal Rol Kuramı.....	23
2.10. Türkiye’de Eş Seçme Yaklaşımları.....	23
2.10.1. Yaş.....	24
2.10.2. Cinsiyet	24
2.10.3. Kültürel Etkiler.....	25
2.11. Eş Seçiminde Sınırlayıcı İnançlar	25
2.11.1. Varsayımlar	25
2.11.2. Standartlar	26
2.11.3. Yükleme	27
2.11.4. Beklentiler	27
2.12. Eş Seçimi İle Alakalı Araştırmalar	27
2.12.1. Yurt içinde yapılmış araştırmalar	27
2.12.2. Yurtdışında Yapılmış Araştırmalar.....	28

BÖLÜM III

Yöntem	30
3.1. Araştırma Modeli	30
3.2. Evren ve Örneklem	30
3.3. Veri Toplama Araçları.....	33
3.3.1. Çocukluk Çağı Travma Ölçeği (CTQ).....	34
3.3.2. Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (RSA)	34

3.3.3. <i>Romantizm ve Eş Seçimi Tutumu Ölçeği (REST)</i>	35
3.4. Verilerin İstatistiksel Analizi.....	35
3.5. Veri Toplama Süreci	37
BÖLÜM IV	
4.Bulgular ve Yorumlar.....	38
BÖLÜM V	
5.Tartışma	50
BÖLÜM VI	
Sonuç ve Öneriler.....	56
Sonuç.....	56
Kaynakça	59
Ekler	71
Ek - 1 Bilgilendirme formu.....	71
Ek-2 Aydınlatılmış Onam Formu	72
Ek-3: Ölçek Kullanım İzinleri.....	73
RSA	73
CTQ	73
REST	73
Ek-4: Bilimsel Araştırmalar Etik Kurul Raporu	74
Ek-5: Ölçek Formları.....	75
Ek-6: İntihal Raporu.....	75
Ek-7: Özgeçmiş	78

Tablolar Listesi

	Sayfa
Tablo 1. Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı	31
Tablo 2. Normallik testleri	35
Tablo 3. Tüm Örnekleme ait CTQ karşılaştırması	37
Tablo 4. Tüm Örnekleme ait RSA puanlarının karşılaştırılması	38
Tablo 5. Katılımcıların REST puanlarının karşılaştırılması	39
Tablo 6. RSA puanları ile CTQ puanları arasındaki korelasyonlar	41
Tablo 7. Çocukluk döneminde travma yaşamayan katılımcıların REST puanları ile CTQ puanları arasındaki korelasyonlar	42
Tablo 8. Çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların RSA puanları ile CTQ puanları arasındaki korelasyonlar	44
Tablo 9. Çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların REST ve CTQ puanları arasındaki korelasyonlar	46

Şekiller Listesi

	Sayfa
Şekil 1. Çocukluk döneminde travma yaşamayan katılımcıların CTQ puanlarının RSA ve REST puanlarının yordama durumu	43
Şekil 2. Çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların CTQ puanlarının RSA ve REST puanlarının yordama durumu	48

Kısaltmalar

KKTC:	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
APA:	Amerikan Psikoloji Birliği
MEB:	Milli Eğitim Bakanlığı
DSÖ:	Dünya Sağlık Örgütü
PD:	Psikolojik Dayanıklılık
YPDÖ:	Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği
CTQ:	Çocukluk Çağı Travma Ölçeği
TSSB:	Travma Sonrası Stres Bozukluğu
SPSS:	Statistical Package for the Social Sciences
UNİCEF:	United Nations International Children's Emergency Fund
BDT:	Bilişsel Davranışçı Terapi
EMDR:	Eye Movement Desensitization and Reprocessing
REST	Romantizm ve Eş Seçimi Ölçeği
vd.	Ve diğerleri
Edt.	Editör
Çev.	Çeviren
ed.	Edition

BÖLÜM I

Giriş

İnsan hayatına dair bütün sınıflandırmalar temelde çocukluk, gençlik ve yetişkinlik olarak tasnif edilmektedir. Farklı disiplinler bu dönemleri yaş ve cinsiyete göre farklı ve daha itinalı olarak çalışma alanlarına uygun biçimde daha ayrıntılı tanımlar. Araştırmanın konusunun odaklandığı çocukluk çağındaki deneyimler duygusal gelişim için önemlidir. Anne babaya bağlanma ve genel manada aile yapısının kurgusu ve aile bireyleri arasında deneyimlenen ilk insani ilişkiler dış dünya ile kurulacak olan ilişkilerin de temelini oluşturacaktır.

Çocuğun anne karnında yaşayacakları hayatını şekillendirmeye başlar. Yapılan bazı çalışmalar anne karnındaki bebeğin annenin ruhsal ve fiziki durumundan etkilendiğini hatta içinde bulunduğu ortamdaki seslerden de etkilendiğini göstermektedir. Doğum ile birlikte aile içinde öncelikle anne-baba ve diğer kardeşlerle olan bağ sosyal hayatının temelini oluşturacaktır. Çocuk bu küçük dünyaya bakarak dış dünyaya bir anlam yükleyecektir. Çocuklar bu şekilde kendilerine içsel bir yaşam harita meydana getirmektedirler. Çocukların içsel haritaları, problemle başa çıkma mekanizmaları geliştirmelerine yardım etmektedir. Lakin çocuklar gelişme ve büyüme ile içsel bir harita oluşturamazlarsa dünyayı algılama şekilleri yetişkinlik dönemindeki işlevselliklerine zarar verebilecektir.

Çocuk, ani travmatik bir deneyim yaşadığında başa çıkma mekanizmaları yıkılabilir ve çaresizlik duygularıyla başa çıkamaz. Travmanın erken yaşlarda deneyimlenmesi etkisinin daha derin olmasına sebebiyet verecektir. Yaş ne kadar küçük olursa çocuklarda koruma mekanizmaları o derece yetersiz ve savunmasız olacaktır.

Çocuğun maruz kaldığı travmanın çocuk hayatı üzerindeki etkiyi gözlemlemek ve bir öngörü de bulunma travma anında mümkün değildir. Hayatı üzerindeki etkinin boyutunu kestirmek de mümkün olmayacaktır. Meydana gelen travmanın şiddeti, türü, koşulları vb. pek çok değişken semptomların yıllar sonra çok değişik bir biçimde ortaya çıkmasıyla sonuçlanabilir (Levine & Frederick, 1997).

Çocukluk döneminde travma yaşayan bireylerin uzun vadeli ruhsal etkileri incelendiğinde psikiyatrik rahatsızlığa eğilimi görülmüştür. Travma sonrası destek programlarının ve önleyici çalışmaların önemi görülür (Çelik & Hocoğlu, 2018).

Bu çalışmaya altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırma amacından bahsedilmektedir. Yetişkinlerde çocukluk çağı travmasının etkilerini psikolojik dayanıklılık ve eş seçimi ile nasıl bir ilişkisinin olduğu incelenmektedir.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise tanım ve kavramlara açıklık getirilirken psikolojik travma, çocukluk çağı travması, istismar ve türleri, ihmal ve türleri, psikolojik dayanıklılık ve eş seçimi ile ilgili kavram ve kuramlar açıklanmış olup psikopatolojiyle ilişkisi üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölümde ise araştırmanın modeli evren ve örneklem büyüklüğünden bahsedilerek verilerin nasıl analiz edildiğinden bahsedilmiştir.

Dördüncü bölüm ise çalışma neticesinde elde edilen verilerin analiz edildiği bulgulara ayrılmıştır. Beşinci bölümde verilerin tartışması yapılmıştır. Altıncı bölümde de araştırma sonuçları ve öneriler bulunmaktadır.

1.1. Problem Durumu

İnsan diğer canlı türlerinden farklı olarak kâinatı anlama anlamlandırma ve geleceğe kendini taşıma bilincine sahip tek canlıdır. Bu düşünsel temel insanın kendini düşünce, duygu, inanç, gelenek hayatına dair sahip olduklarını aktarmak ve geleceğe taşımak ister. Tarih boyunca neredeyse her millet ve kültür evliliği insani bir eğilim ve mutlu olmanın amacıyla ilişkilendirerek evliliğe özel bir önem atfetmiştir. Birbirinden çok farklı iki kişinin bütün yaşamını paylaşma deneyimi her zaman uyumlu ve mutlu bir aile ortamı şeklinde gerçekleşmemektedir. Ortaya çıkan olumsuzlukların kaynağı günümüzde eş seçimi ile ilişkilendirilse de aslında her bireyin çocukluk çağından yüklediği bir takım negatif yükler ilerleyen yıllarda hayatının belki de en önemli kararını verirken, eş seçiminde çok önemli bir rol oynayacaktır. Doğru eş seçimi evliliğe yüklenen amaç, değer ve gerçekçi beklentiler gibi faktörler kişinin geçmişte inşa ettiği kimlik ve kişiliğinin onu yönlendirdiği bir tercih noktası olacaktır. Dolayısıyla geçmiş travmalar eş seçimini de etkileyecektir.

Memnuniyet ve mutluluğun hâkim olduğu başarılı bir evlilik, çiftler arasında istikrar ve uyum gerektirmektedir. Evlilik uyumunu etkileyen birçok önemli faktör bulunmakla birlikte, çocukluk çağı travmalarının bu faktörlerin başında geldiği bazı

araştırmalar tarafından desteklenmektedir. Evlilik öncesi olumsuz hayat deneyimleri, ailenin psikolojik atmosferini negatif yönde etkileyebilmektedir. Çocukluk çağı travmalarının şiddeti ile eş uyumu negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmakta olup bu ilişki, evlilik uyumunun niteliğinde temel bir rol oynamaktadır (Hoseini vd., 2018). Yani çocukluk çağı travması ne kadar şiddetli ise evlilik ve eşler arası uyum düzeyi o kadar zayıf olmaktadır. Diğer yandan bireye ciddi bir stres yükü yükleyen çocukluk çağı travmaları, bireylerin sosyal ilişkilerine olumsuz biçimde yansımakta ve tutum ve davranışların olumsuz bir seyirde artmasına sebep olmaktadır (Conway & Hutson, 2008).

Bu bakımdan karşılaşılan olumsuz durumlar da güçlü kalmak olarak tanımlanan psikolojik dayanıklılık olarak ön plana çıkar (Masten, 2001). Psikolojik dayanıklılık gelişimi, uyumu etkileyecek önemli tehditlerin pozitif neticeleri belirten olgusudur. Psikolojik dayanıklılık işlevi, yaşamı ve gelişimi engelleyen durumlarda baş edebilmek esnek olmak için gerekli dinamik sistem kapasitesidir (Masten, 2014). Dayanıklılık, karşılaşılan zor durumdan daha güçlü şekilde çıkmayı ve gelişim göstermeyi sağlar.

Öte yandan psikolojik dayanıklılık kavramı, kişilerin hayatları boyunca karşı karşıya kaldıkları zorluklara rağmen yaşananlardan sonra toparlanabilme yeteneği olarak ifade edilmektedir. Psikolojik dayanıklılık, alan yazınında pek çok çalışmanın araştırma konusudur. Söz konusu araştırmalarda odaklanılan temel nokta ise; zorlu deneyimler sonrasında bazı kişiler kendini hızlı bir şekilde toparlayarak yaşadıklarının üstesinden gelmeyi başarırken; bazı kişilerin ise psikopatoloji geliştirmeleriyle bağlantılıdır (Basım & Çetin, 2011). Problem durumumuz çocukluk çağı travmasının yetişkin bireylerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ve eş seçimi beklentileriyle arasında anlamlı ilişkisini anlamaktır.

1.2. Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın amacı, çocukluk travmasının yetişkin bireylerin ilerleyen yaşamındaki etkilerine odaklanmak ve ilerleyen yaşlarda ortaya çıkan olumsuz durumlar karşısında yetişkinlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Yetişkin bireylerdeki çocukluk çağı travmasının psikolojik dayanıklılık ve eş seçimlerine etkisi incelenmektedir.

Yukarıda problem cümlesi olarak açıklanan amaç doğrultusunda aşağıdaki soruların cevabı aranacaktır: (alt amaçlar)

1.Katılımcılardan çocukluk döneminde travma yaşayan ve yaşamayanların ÇTQ puanları karşılaştırması nedir?

2 Katılımcılardan çocukluk döneminde travma yaşayan ve yaşamayanların PD puanları karşılaştırması nedir?

3. Katılımcılardan çocukluk döneminde travma yaşayan ve yaşamayanların REST puanları karşılaştırması nedir?

4.Katılımcılardan çocukluk döneminde travma yaşamayanların RSA puanları ile CTQ puanları arasındaki ilişki nedir?

5.Katılımcılardan çocukluk döneminde travma yaşamayanların REST puanları ile CTQ puanları arasındaki ilişki nedir?

6.Katılımcılardan çocukluk döneminde travma yaşayanların RSA puanları ile CTQ puanları arasındaki ilişki nedir?

7.Katılımcılardan çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların REST ve CTQ puanları arasındaki ilişki nedir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Toplumun temel taşı olan aile hem kurumsal yapı olarak hem de duygusal bir birliktelik olarak toplumu inşa eden en küçük birimdir. Toplumun sağlıklı bir yapıya sahip olması aile ile başlamaktadır. Ailenin en değerli üyesi olan çocukların çocukluk çağı olarak ifade edilen dönemde yaşadığı travmatik hadiseler birey olmaya adım atıldığında çeşitli şekillerde psikolojik sorunlar olarak geri dönmektedir.

Toplumda her bireyin sağlıklı, duygusal bağlara sahip ve başarılı olması istenmektedir. Çocukluk çağında karşılaşılan istismar ile ihmaller neticesinde bireylerin ilerideki yaşantısını şekillendirmekte ve sorunları karşısında dayanıklılığını yitirmesi beklenmektedir. Psikolojik dayanıklılık travma karşısında olayın etkisini farklılaştırmaya sahip güçlü nitelikler arasında yer almaktadır (Güloğlu, Emiral ve Kararımak 2016).

Bu sebeple bu çalışmada, çocukluk dönemi travması duygusal, fiziki istismar ya da cinsel istismar şeklinde sınıflandırılarak araştırma gerçekleştirilmiştir. Duygusal ve fiziksel ihmale maruz kalma nedeniyle sorunlar karşısında güçlü kalabilmek için psikolojik dayanıklılığın pozitif etkilerine vurgu yapma açısından önemli bilgiler sunacağı düşünülmektedir.

Bireyin hayatında verilecek en önemli kararlardan biri olan evlilik ile alakalı eş seçiminde fiziksel, psikolojik ve sosyal bakımdan hazır olması gerekmektedir. İleriye dönük verilen kararlar uzun süreli olmalıdır ve elde edilen sorumlulukları yerine getirebilecek özellikleri taşınması gerekmektedir. Kişilerin evliliklerinde huzurlu ve mutlu olmaları için öncelikle kendilerini tanıması gerekir sonrasında da kendisine uygun düşüncelerine göre eş seçiminde bulunacağı adayın ise kendisine uygunluğuna ve denkliği bakmalıdır.

Bu araştırmada ele alınan çocukluk çağından yetişkinlik çağına kadar olan tüm kötü durumların giderilmesinde psikolojik dayanıklılığın pozitif etkisi ve insanın hayatında yer edinen en önemli kararlardan biri olan eş seçimine etkisinin önemini ortaya koyulmasına çalışılmıştır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırmanın örneklemini Çorum ili merkezinde ikamet eden 20 ile 40 yaş arası 100 kadın, 100 erkek toplam 200 katılımcıyla oluşturulmuştur.

2. Araştırmada elde edilen veriler aşağıda listelenen ölçeklerin örneklem grubu tarafından cevaplanmasına dayanmaktadır.

- Kişisel Bilgi Formu KBF
- Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği RSA
- Çocukluk Çağı Travma Ölçeği CTQ
- Romantizm ve Eş Seçimi Tutum Ölçeği. REST

3. Araştırma, istatistiksel veri analizler programı SPSS programından elde edilen sonuçlara dayanmaktadır.

1.5. Tanımlar

1.5.1. Çocukluk Çağı Travmaları: 18 yaşını doldurmamış kişilerin can güvenliğini, ruhsal ve fiziksel durumunun aksamasına sebep olan güven-bağ kurmasını engelleyen, çocuğu olumsuz etkileyen istismar ve ihmal türleridir (Tıraşçı & Gören, 2007).

1.5.2. Psikolojik Dayanıklılık: Yaşamın getirdiği zorluklar karşısında dayanma, mücadele etme, ruhsal sağlıklı olarak hayatına devam etmesi ve baş etme kapasitesidir (Çapan & Arıcıoğlu, 2014).

1.5.3. Eş seçimi-tercihi: Kadın ve erkek bireylerin evlilik amacıyla tanışması ile başlayarak geleneksel olarak söz, nişan, nikâh ve sonuçta kurumsal bir temelde inşa ettiği evlilik kurumunun başlangıç aşamasıdır (Özgüven, 2000).

1.5.4. Romantizm: Romantik ilişkiler, duygusal bağımlılık, sevgi, aşk ve eşlerin aralarında duygusal ihtiyaçlarının giderilmesinin karşılıklı destek alma sürecidir (Solmuş, 2010).

1.5.5. Tutum: Yol ve tavır tutunmak demektir. Kişinin başka insanlara, nesnelere karşı olan değerlendirmeleridir.

BÖLÜM II

Kavramsal Temeller ve İlgili Araştırmalar

2.1. Psikolojik Travma

Amerikan Psikoloji Birliği (American Psychiatric Association APA, 2013) travmayı; korkunç bir hadise karşısında verilen duygusal tepki biçiminde tanımlamaktadır. Olayın akabinde görülen şok ve inkâr davranışı olağandır. Uzun zaman sonra beklenmedik duygular, zoraki ilişkiler, baş ağrısı vb. semptomlar gün yüzüne çıkmaktadır. Travma akabinde ortaya çıkan tepkiler “anormal bir duruma karşı normal tepkilerdir”. Travmatik olaylar sadece travma anında bu travmayı yaşayan kişileri değil bu hadiseye tanıklık etmek de travmatik etki doğurabilir. Travmatik vakaya cevap yoğun korku ve dehşet duygusu içermektedir. (Şuer, 2005). Travma durumu bireyin çaresizlik ve de korkunun en şiddetli derecesinde deneyimlemesiyle sonuçlanır. Travmanın yarattığı tehdide karşılık verilemediğinde travmatik durum ortaya çıkmaktadır (Gölge, 2005).

Psikolojik travmalar her zaman hem fiziksel hem de psikolojik tehditler içerebilmektedir. Travmalar genellikle başka bireylerin neden olduğu ve doğa olaylarının sonucunda ortaya çıkanlar olarak ikiye ayrılmaktadır. İnsanların neden olduğu travmalar tabiat olayları sonucu doğan travmatik durumlardan daha fazladır (Özgen & Aydın, 1999).

Her olumsuz hadisenin bir travmaya sebep olmadığını belirten Greenwald’a (2007) göre bireyin maruz kaldığı travmanın şiddeti belirleyen unsurlar arasında olayın şiddeti, yakınlığı, şahsi etkisi ve olay sonrası etki gibi faktörlerdir. Psikolojik travma, kişinin ruhen ve bedenen var olmasını farklı şekillerde sarsan, yaralayan durum anlamına gelmektedir (Jones, 2007). Bu durumda bireyin dışardan gelen tehditler karşısında yeterince mücadele edebilecek güç bulamamasından dolayı ruhsal travma meydana gelmektedir (Şar, 2017). Travmatik olarak adlandırılan olaylar, bireyde izi kalabilen, ağır ve depresif durumda bırakan olaylardır (Şar, 2017). Baş etme stratejileri ve uyumun yetersiz kalması travmaları olağandışı yaptığı görülmektedir (İnci & Boztepe, 2013).

Travma, kişinin hayatını tehdit ederek öncesi ve sonrası olmak üzere iki kısma ayrılmaktadır (Haspolat, 2019). Travma hayatın bir bölümünde insanın karşısına çıkan bir olaydır. Bunu atlatamayan bireylerin çoğunluk oluşturmasının

yanında travma ile mücadele olan kişiler de bulunmaktadır (Basım & Çetin, 2010; Doğan, 2015). Travmalar bireysel ve toplumsal olarak ele alınmaktadır. Bireysel olan travmalar trafik kazaları, şiddet, ölüme şahit olma, işkence, başarısız olma, aşağılanma gibi durumları içerirken toplumsal olan travmalar soykırım, ekonomik kriz, deprem, sel vb. doğal afetleri içermektedir.

Psikolojik travmalar üzerine yapılan çalışmaların tarihi Avrupa ve Amerika literatüründe öncelikle 1990'larda Freudyen bir perspektif ile başlamıştır. Geoffrey Hartman, Cathy Caruth, Shoshana Felman gibi araştırmacıların çalışmaları bu alandaki kritik çalışmaların başlangıcıdır (Richter, 2018) Psikolojik travma üzerine çalışmalar yürüten farklı araştırmacıların yaptığı tanımlamalar her ne kadar birbirinden farklı olsa da aynı gerçekliğin farklı özelliklerine vurgu yaptıkları söylenebilir. Örneğin Terr (1991) aniden meydana gelen bir veya birden fazla zarar verici harici olayın yarattığı savunma mekanizmalarının aşan ve geçici çaresizlik duygusu oluşturan hadiseler olarak tanımlar. Solomon ve Heide'a (1999) de bu tanıma yakın bir tanım ileri sürmektedir. Russel (2006, s.602) tanımlamasında yıkıcı etkiye sahip olayların görünmez yaralarına vurgu yaparken bu yaraların hem fiziksel anlamda hem de psikolojik olarak bir iyileşme süreci gerektirdiğine özellikle vurgu yapmaktadır. Hobfoll, Tirone, Holmgreen ve Gerhart' a gibi düşünürler ise bireyin benlik bütünlüğüne vurgu yaparak bu bütünlüğü sarsan veya yıkan etkiye sahip olayları travmatik olaylar olarak kabul etmektedir((Hobfoll, vd. 2016, s.65). ayrıca bazı çalışmalar birden fazla travmaya maruz kalmanın daha fazla yıkıcı etkilerinin olduğunu ortaya koymuştur (Merians vd., 2019)

2.2. Çocukluk Travması

Hayatın çekirdeği olarak nitelendirilen çocukluk dönemi, kişiliklerin oluşumunda ve gelişiminde önemli etkiler bırakan deneyimleri kapsamaktadır (Öztürk, 2011). Çocuğun doğup, büyüdüğü ortam o

nun fiziksel, duygusal, sosyal, zihinsel dünyasının oluşumunda önemli etkilere sahip olmaktadır (Tire, 2011). Bu özellikler çocuğun empati kurma, öfke, duygu kontrol becerileri kazanmasında etkilidir (Korkmaz, 2008).

Güncel araştırmalar, çocukluk döneminde yaşantısının yetişkinliğe eriştiği zaman bireyin iç dünyasında ve davranışlarına tesir ettiği ispat edilmiştir (Öztürk, 2011). Dolayısıyla çocuğun çevresindeki bireyler öncelikle anne-baba, bakıcılar, ilk öğretmenler, yakın akrabaların yani çocuk ile erken yaşlarda çok fazla zaman geçiren

bireylerin tutumları önem arz etmektedir. Olumsuz veya olumlu tavırlar varsa travmatik sonuçlar doğuracak tavırlar yetişkinlik döneminden bireyin bir şekilde toplumsal yapıya uyumsuz şekilde eklenmesine yol açmaktadır. Kişilerin kendi geçmiş yaşamlarından ya da şimdiki problemlerinden kaynaklı sorunlar sağlıksız eylem ve eylemsizlikleri, çocukların sağlığını, güvenliğini tehdit ederek, örseleyerek bir tür istismar ortaya çıkmaktadır. İstismarlar genellikle travmatik sonuçlar ine neticelenmektedir. İstismar yanında ihmalkâr tavırlar da çocuklarda travmatik sonuçlar doğurabilmektedir.

DSÖ (2006) çocuk istismarının tanımını, “Yetişkin bir bireyin izniyle veya izni olmadan yapılan, çocuğun ruh ve beden sağlığını, fiziki gelişiminin yanında, bireyin psiko-sosyal gelişim sürecini olumsuz etkileyen davranışlar bütünü şeklinde ifade etmiştir. Aynı zamanda DSÖ istismar kavramını; bedensel, psikolojik, cinsel ve ekonomik olarak dört başlık şekilde ele almaktadır. Bununla birlikte DSÖ "Çocuk ihmali" kavramını ise, anne-baba ya da çocuğun bakımını sağlayan bireylerin yaşamsal ihtiyaçlarını görmezden gelerek çocuğun gelişiminde zarar verici bir faktör olduğunu tanımlamıştır.

İhmal ve istismar ile çocukluk döneminde tanışan çocuklar yetişkin olduklarında olumsuz geçen çocukluk yaşantılarını benzer şekilde, çocuğuna ya da başka çocuğa uygulama eğiliminin yüksek olduğu görülmektedir (Özgentürk, 2014). Klinik araştırmalarda yer alan veya almayan gruplarda yapılan çalışmalarda çocukluk çağı travması olan bireylerin yüzdelik oranı %80-%90 oranında yüksek bir oran çıkmaktadır (Ford ve arkadaşları 2011; Mueser vd., 2008).

Çocukluk dönemindeki travmaların kaynağı deprem, sel gibi doğal afetler olabileceği gibi, insanlar ve toplum kaynaklı travmalar da ortaya çıkabilir (van der Kolk, 2005). En genel tabir ile çocuğa karşı uygulanan kötü muamele bir şiddet türü olarak kavramsallaştırılabilir. DSÖ’ ye (2006) göre çocuğa yönelik kötü muamele: 18 yaş sınırının altındaki çocukların hayatta kalma, sağlığı, gelişimi, onuru vb. hususlarda çocuğa zarar veren; başta anne-babalar, bakıcılar, diğer aile bireyleri, yabancı bireyler veya otorite temsilcilerinin olumsuz tavırlarının çocuğun fiziki, ruhi, cinsel, mali veya farklı biçimde istismarını kapsayan davranışları ya da davranışların meydana gelme riskini tanımlar. DSÖ (2006) kötü muameleyi şu başlıklar altında sınıflandırılmaktadır;

- Fiziksel istismar

- Duygusal istismar
- Cinsel istismar
- İhmal

Çocukluk travmalarını araştırmacılar olumsuz çocukluk deneyimleri (Felitti vd. 1998) gelişimsel travma (van der Kolk, 2005), ve çocukluk dönemi travmaları (Bernstein vd. 2003; Fink vd., 1995) gibi değişik isimlerle tanımlamaya çalışmışlardır.

Uluslararası alanda yapılan pek çok çalışma, çocuk ihmal ve istismarı konusunun küresel bir mesele olduğunu bize göstermektedir. Diğer bir tabirle, çocuk ihmal ve istismarı ve dolayısıyla çocukluk travması dünya çapında görülen bir vakıa olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye’de yapılan araştırmalar en çok duygusal istismar ve fiziksel istismar oranının yüksek olduğunu göstermektedir. Bu veriler bize istismara maruz kalan çocukların nüfusa oranlandığında yetişkinlik döneminde önemli bir kısmının travmatik sonuçlarla yüz yüze geleceğini göstermektedir. (UNICEF, 2010) Ayrıca, çocuk yaştaki insanların en çok istismar edildiği ortamlar arasında okul, ev ve sokak olduğu; istismarın müsebbibi olan bireylerin ise en fazla aile bireyleri, eğitim kurumu çalışanları ve yaşanan mahalle çevresindeki komşular olduğu görülmüştür.

Anne-baba, araştırma verilerinde de gözleneceği üzere ihmal ve istismarın kaynağı ya da risk faktörü niteliğine sahip olabileceği gibi koruyucu bireylerin de en önemlisi konumundadır. Çocukların yetiştiği ailenin eğitim ve gelir düzeyi anne-babanın tercih ve belirleyiciliğinde olan hususlardır. Bu hususlardaki olumlu değişimler çocukluk travmalarının azalmasına sebep olduğu araştırma sonuçlarıyla kanıtlanmaktadır. Diğer yandan Romero-Matinez vd.(2013) yaptığı araştırmaya göre kendi çocukluğunda bir şekilde istismara uğrayan anne-babalar istismara maruz kalmayanlara oranlara kendi çocuklarına karşı daha fazla istismar uygulama eğilimi göstermiştir.

2.3. Epidemiyoloji

Dünya sağlık örgütünün 2014 yılında yayınladığı raporda, dünya genelinde yetişkin bireyle %22,6 oranında çocukluk çağında fiziki olarak istismara uğramıştır, %36.3’ü duygusal temelli bir istismar ile karşı karşıya kalmıştır. %16.3’lük bir kesim

de fiziksel ihmale uğradığını ifade edilmiştir. İstismarda cinsiyetler arasında bir farklılık görülmemesinin yanı sıra cinsel yönden bir istismara uğrayanların büyük bir kısmını kadınların oluşturduğu belirtilmiştir

Araştırma örnekleminin üniversite öğrencilerinin oluşturduğu bir çalışmada, bayan öğrencilerin %22.1'i onsekiz yaşından önce cinsel istismarla karşılaştığını; bu karşın erkek öğrencilerde oran % 14.6 olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylece kadın-erkek cinsel istismar yaşamış olma arasında anlamlı düzeyde farklılık saptanmıştır (Sun, Zhang, Dong, 2008).

Alman vatandaşları üzerinde yapılan bir araştırmaya göre yetişkin bireylerin %13.9'u duygusal ihmale, %10.2'si duygusal istismara, %12'si fiziki istismara, %48.4'ü fiziksel ihmale ve %6.2'si de cinsel istismara uğradığını ortaya koymaktadır (Iffland, vd., 2013). Bir diğer araştırmada ise 16 yaş öncesinde fiziksel ve cinsel istismara maruz kalma %32.1 olarak ifade edilmiştir. Ek olarak kadınlardan daha çok erkeklerin fiziksel olarak istismar edildiği belirlenmiştir (Afifi, vd., 2014).

Türkiye genelinde psikiyatri kliniğine başvuran 183 hastanın çocukluk döneminde duygusal, fiziksel ve cinsel bir istismara uğrayanların oranı %65.7 şeklinde tespit edilmiştir. Her üç istismar türüne birden maruz kalma oranı ise %6.1'dir. Çocukluk döneminde travma yaşama oranı erkeklerde %58.2 iken kadınlarda %70.3 olduğu belirlenmiştir (Afifi, vd., 2014).

Psikiyatri servisinde yatan hastalarla yapılan bir başka araştırmada çocukluk çağında travma yaşama oranları şöyledir; fiziksel istismar oranı %36.3, duygusal istismar oranı %18.7 ve cinsel istismar oranı ise %22 şeklindedir (Yargıç, Ersoy ve Batmaz-Oflaz, 2012). Buna göre çocukluk çağında annenin sebep olduğu, maruz bıraktığı istismara bakıldığında ise %64.8'inin fizikî istismara maruz kaldığı, %63.3'ünün duygusal istismara maruz kaldığı tespit edilmiştir. Fiziksel istismarlar arasında en çok darp etme olarak gözlemlenirken; duygusal istismar olarak nitelenen tavırlar genelde çocuğa bağırma, onları görmezden gelme şeklindedir (Altıparmak, vd., 2013).

Ergenlik çağındaki bireylerle yapılan bir diğer araştırmada çocukluk dönemlerinde yaşanan travmatik hadiselerin oranları şu şekildedir. %70.4 oranında psikolojik olumsuzluk, %58.1 oranında fiziki istismar, %42.4 oranında ihmal

vakalarının tespit edildiği kaydedilmiştir. Hayatı boyunca bir çok travma yaşayanlar ise %78.6 oranındadır (Sofuoğlu vd., 2014).

Yapılan araştırmaların sonucu istismar oranları baz alındığında Türkiye’de veya farklı ülkelerde çocuklar, çocukluk çağlarında travmaya maruz kalmaktadır.

2.4. Risk Faktörleri

Çocuk ihmali ve istismarına neden olan birçok etken vardır. Bu etkenlere bakıldığında dört yaşından küçük olma, ergenlik döneminde olma, istenmeyen veya anne babasının isteklerini karşılamayan çocuk olmanın yanı sıra özel gereksinimli özelliklere sahip olan çocukların istismar riskini artıran faktörlerin arasında yer almaktadır (WHO, 2016). Kendi çocukluk yıllarında ailesi tarafından istismara uğrayan ve şiddet gören bireylerin, çocuklarına karşı istismarcı oldukları ve onları ihmal ettikleri tespit edilmiştir. Bu tespite göre, 0-14 yaş aralığında ikiden fazla çocukları olan 30 yaş altındaki bireylerin, geçmiş öyküsünde ailesi tarafından şiddete maruz kalmış annelerin diğer annelerin aksine daha çok şiddete başvurdukları ortaya çıkmaktadır (Altıparmak vd., 2013).

Ergenlerde yapılan bir araştırmada cinsel tacize maruz kalanlar geniş aileye sahip olan, annenin ev hanımı olduğu genelde istismara maruz kalmayan kişilere kıyasla anne ve babalarının yaşlarının küçük olduğu gözlemlenmiştir (Özcan, Ünsal-Saç, & Taşar, 2017).

Psikiyatrik sorunları olan bireylerde çocukluk dönemi travması yaşayan ebeveynlerinin eğitim seviyeleri düşük olduğunu ve birbirlerine şiddet gösterdikleri belirlenmiştir (Örsel vd. 2011).

Üniversite öğrencileriyle yapılan bir araştırmada anne-babası boşanmış ve gelir düzeyi düşük olanları duygusal istismara daha çok uğradıkları belirlenmiştir (Zeren, vd., 2012).

Netice olarak, özel gereksinime ihtiyaç duyarak, izni olmadan çocuğa sahip olmak, çocukluk döneminde istismar edilen anne-babanın olması gibi faktörlerin istismar riskini artırdığı gibi erken yaşta anne baba olmak, eğitim düzeylerinin düşük olması istismarın riskini artıran sebepler olduğu gözlenmektedir.

2.5. Travmanın Türleri

Çocukluk travmalarının sebeplerinden olan çocuk istismarı 4 ana başlıkta altında araştırmaya dâhil edilmiştir. İstismar türleri; Fiziki istismar, cinsel istismar, duygusal istismar ve ihmal şeklinde sınıflandırılmaktadır (Polat, 2007). Bu bölümde çocuk istismarı çeşitleri detaylı bir şekilde incelenmektedir.

2.5.1. Fiziksel İstismar

Çocuğun herhangi bir biçimde fiziki olarak istismarı en çok karşılaşılan istismar türüdür. Çocuğun kazaen fiziki bir zarar görmesi dışında yaralanmasıyla zarar görmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Polat, 2007). Çocuğunun vücudunda görülen kırık, ısırık vb. fiziksel istismarı düşündürebilecek başlıca bulgular bulunmaktadır (Koç, Halıcıoğlu ve Akşit, 2014). Bunun yanı sıra anne-babasından korkması, eve gidiş saati gelince istememesi, hayvanlara karşı zarar verici davranışlarının olması fiziksel istismarın olduğu düşünülmektedir (Child Welfare Information Gateway, 2013).

Fiziksel istismar yaşayan çocukların ileriki dönemlerde psikiyatrik semptomlar gözlenmektedir. Bundan dolayı fiziksel istismarın değerlendirilme tedavisinde uygulanacak yöntemler uzman tarafından kapsamlı şekilde belirlenmektedir (Swenson & Kolko, 2000). Bu istismarın, en çok dikkati çekici istismar türü olmasının nedeni belirtilerinin gözle görülür durumda ve kanıtlanabilir olmasından dolayıdır (Kaya, 2014, s. 18).

UNICEF'e göre fiziksel istismar, kaza dışı, yasak, çocuğa acı verici, işlevselliğini olumsuz etki eden tokat, ısırık, itiş, tekme atmak, evden koymak vb. şiddet eylemlerinin olması şeklinde ifade edilmektedir (Akyüz, 1999; Akt.: Kaya, 2014, s. 18). Fiziki istismar çocuğun anne-babası ve yakın çevresi tarafından maruz bırakılabildiği bir istismar türüdür. Diğer istismar türlerine göre deliller ortaya koyabildiği için anne-baba yakın çevre öğretmen tarafından yaralar, kırıklar, kesikler yanıklar vb. olarak dikkat çekebilmektedir (Shannon, 2009; Polat, 2007).

2.5.2. Cinsel İstismar

Cinsel istismar tanımı, en az 6 yaş büyük birinin cinsel istekleri karşılama hedefinde rızası olmadan eyleme kalkışması, kullanılması ya da müsaade edilmesi şeklinde yapılmaktadır (Tıraşçı & Gören, 2007). APA (2017) kaynaklarının aktardığına göre cinsel istismar, kişinin iradesi aleyhine zorla, tehditle ya da izni olmadan zor kullanarak yaptığı cinsel eylemler olarak ifade edilmektedir.

Araştırmalara göre genellikle çocuğu cinsel istismar eden kişi tanıdık kimselerdir. Bu istismar türü gizli kaldığı için çocukluk çağı travmaları içerisinde ortaya çıkarılması güç istismar türü olarak görülmektedir (Polat, 2007). Ayrıca fiziksel istismarın aksine cinsel istismar türünde gözle görünür bulgulara rastlanması çok zordur (Alpaslan, 2014).

Cinsel istismar çerçevesinde, cinsel bir niyetle dokunma, bir cinsel ilişki türüne çocuğun herhangi bir şekilde şahitliği, teşhir veya ensest ilişki biçimleri olarak görülmektedir (Çeçen, 2007). Çocuğun yürüme ve oturma eylemlerinde zorlanması, kâbus görmesi, alt ıslatmalarının başlaması ve iştahta ani değişimlerin gibi belirtiler ortaya çıkabilmektedir. Bunların yanı sıra gelişim döneminin çok üstünde tuhaf cinsel bilgi ve davranışlarının olması, yetişkin bireylere çok çabuk bağlanması da istismarı akıllara getirebilen ipuçları arasında olmaktadır (Child Welfare Information Gateway, 2013).

Cinsel ve fiziksel istismarda kötüye kullanım konusu olsa da temel olarak farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıkların birincisi fiziksel istismar daha ufak yaş gruplarında gözlemlenirken cinsel istismar fiziksel istismarın aksine yaş ilerledikçe giderek artış göstermektedir. İkinci farklılık ise cinsel istismara kız çocukları erkek çocuklara göre daha çok maruz kalırken; fiziksel istismara ise çoğunlukla erkek çocukları maruz kaldığı görülmektedir (Polat, 2007).

Kendinden en az 5 yaş büyük biriyle gizli ya da alenen cinsel bir eyleme geçmek, cinsel organına dokunmak, çocuğun rızasıyla veya rızasının dışında olarak cinsel ilişki, oral ilişki, sodomi, genital bölgenin gösterilmesi ya da gösterilmesinde ısrarcı olmak vb. davranışlar çocuk kabul edilen 18 yaşından küçük bireyler açısından cinsel istismar kapsamındadır. Cinsel istismar tanısı konulabilmesinde belirleyici tanı kriterlerini karşılaması gerekir. Kriterler; yöntem, rıza durumu, aradaki yaş farkı, ve yasal kriterler olmak üzere dört tanedir.

Rıza ölçütü; Durumda istismar varsa istismar denilmemektedir. Ama bu rıza baskıyla, tehditle, şantajla, sindirilmeye, korkutma ve kandırmayla yapılmışsa istismara uğramış demektir.

Yaş ölçütü; İstismar edilen çocuğun 13 yaşından küçük, istismar eden bireyin en az 5 yaş büyük olması durumunda, 13-16 yaş arasında olan çocukla en az 10 yaş büyük failin davranışı cinsel istismar sayılmaktadır.

Yöntem ölçütü; Tehdit, baskı, şantaj, sindirme, korkutma ya da kandırma ile cinsel tatmin elde etmek için uygulanan davranışlar cinsel istismar içinde yer almaktadır.

Yasal ölçüt; TCK'ya göre, çocuğun 15 yaşından küçük olması dâhilinde yaş farkı, yöntem ve rıza ölçütlerine bakmadan eylemler cinsel istismar olarak kabul edilmektedir (Topçu, 2009).

2.5.3. Duygusal İstismar

Duygusal istismar çocukların sık maruz kaldığı istismar türlerinin başında gelir (Kulaksızoğlu, 2001). Çocuk ya da ergen bireyin bedeninin ve kişiliğinin olumsuz algısına sebep olan rencide eden davranışlardır. Çocuğa bağırarak en sık yapılan olmakla birlikte; aşağılamak, küçük görmek, hakaret etmek veya kardeşler arası ayrımcılık gibi davranışlar duygusal istismarın içinde yer almaktadır (Topbaş, 2004).

Duygusal istismar, çocuğa yönelik mutsuzluk verici bir durumdan daha fazla tahribata sebep olan, çocuğun özbenlik saygısının gelişmesini, dünya görüşünü ve aidiyet hissini zedeleyici tekrar eden tutumlardır. Bunlara maruz kalması çocuğun değersizlik ve sevilmeyen hissine neden olmaktadır. Fiziksel ve cinsel istismara maruz kalan kişilerin aynı zamanda duygusal olarak istismarı ve ihmali de gözlenmiştir (Yarar & Yarış, 2011). Bunun yanı sıra ileriki yaşlarda fiziki ve cinsel istismarın neden olduğu problemler ortadan kaybolursa dahi, duygusal istismarın bıraktığı etkinin devamlılığı gözlenmektedir (Topbaş, 2004).

Fiziksel ve cinsel istismarın aksine duygusal istismarın dikkat çekmemesinde birçok sebep vardır. Bu sebeplerden biri, bu istismarın olumsuz etkilerinin diğerleri kadar net gözlenmemesidir. Çocuğun gelişimi ve işlevselliği bakımından yıkıcılığa sebep olmasına karşın fiziksel olarak belirti olmadığından duygusal istismarı tespit etmek zor olmaktadır (Egeland, 2009). Duygusal istismara neden olacak davranışlar; çocuğun fiziksel olarak temasını engelleme, bakım veren kişinin diğer insanlarla iletişim kurmasını engellemesi, özgür hareketine bilinçli engel koyması, çocuğu suç davranışlarına yönlendirme, çocuğun korku ortamında yaşaması, devamlı eleştirilme, kınama gibi onur kırıcı davranışlarda bulunulması ve çocuğun gücünün üstünde fiziksel ve duygusal sorumluluk verilmesidir (Polat, 2007). Ek olarak aşırı korumacı tutum sergilenmesi ve çocuğu kardeşle ve akranla kıyaslamak duygusal istismara yol açan davranışların arasındadır (Kars,1996).

2.5.4. İhmal

Çocuğun en gerekli ihtiyaçlarından beslenmek, barınmak, korunmak vb. konularda mahrum edilmesi durumuna denilmektedir (Dokgöz, şam, Ersoy ve Müsellim 2002). DSÖ ihmali beslenme, barınma, eğitim, sağlık, duygusal gelişim, güvenli hayat standartları vb. çocuğun gelişimi için şartların yeterli olmaması biçiminde tanımlanmaktadır. İstismar ve ihmal arasındaki temel belirleyici fark ihmal de pasif veya dolaylı bir etki varken istismar doğrudan etken ve aktif bir dış müdahale vardır. (Topbaş,2004). İhmal, fiziksel ve duygusal ihmal olmak üzere iki ayrılmaktadır. Fiziksel ihmalin anlaşılmasında bulgular olurken, duygusal ihmali ispat etmek kolay değildir (Polat, 2007). Fiziki ihmal, temizlik, beslenme, giyinme ve güvende olma gibi ihtiyaçların karşılanmamasıyken duygusal ihmal, bireyin duygusal bakımdan mahrum bırakılma durumudur (Minty, 2005).

Çocuğun okulunda devamlılığının olmaması, yemek veya para istemeleri ya da çalmak istemeleri, sürekli kirli olmaları ve tıbbi bakımlarının yapılmaması bunun yanı sıra mevsime uygun giyinmeme, alkol ya da madde kullanımını olması ihmali düşündürecek durumlar arasında yer almaktadır (CWIG, 2013). İhmal bazen uygunsuz giyimle gelmek gibi net şekilde görülürken; bazen de anlaşılması geç olmaktadır (Erickson ve Egeland, 2002). İhmal, çocuklarda çeşitli zihinsel ve fiziksel gerilemelere, dikkat eksikliği ve karar becerileri, problem çözme vb. beynin yönetici işlevlerden sorumlu bölgelerinde kalıcı sorunlara neden olduğu görülmektedir (Clément, vd., 2016). İhmal ve istismar arasında olan en büyük fark, istismarın bilinçli olması iken; ihmali ise bilinçsiz veya gelişigüzel tavırlara dayalı bir eylemsizlik durumunda olmasıdır (Aral & Gürsoy, 2001).

2.6. Çocukluk Çağı Travmalarının Olumsuz Sonuçları

Çocukluk döneminde meydana gelen travmalar ve zararlı davranışlar sergileme ilişkisi sorgulandığında kendine zarar verme davranışı sergileyen kişilerde %71,3 oranında çocukluk dönemini travması olduğu görülmektedir. Kendine zarar verenler bireylerde rastlanan travmalar arasında ise enest ilişkiler ve duygusal ihmale maruz kalma başat faktörlerdir. Ergenlik öncesinde ihmal ve istismara uğrayanlar ergenlikte diğer ergenlere oranla 21.4 kat daha fazla zarar verme davranışı sergilemiştir. Bunun yanı sıra intihar eylemi de daha çok görülmektedir (Zoroğlu vd., 2001).

Çocukluk döneminde travma yaşamının depresyon, anksiyete belirtileri arasında anlamlı ilişkisi gözlenmiştir (Gül, Gül, Erberk Özen ve Battal, 2016). Ayrıca ileri düzey depresyon teşhisi alan kişilerde istismar ve ihmal oranlarının yüksek olduğu belirlenmektedir. Bunun yanı sıra duygusal ve cinsel istismarın kişilik bozuklukları ile ilişkisi gözlenmiştir (Kounou, vd., 2013). Çocukluk döneminde travma yaşayan bireylerde diğerlerine göre yaşam kalitesinde azalma ve düşük benlik saygısı görülmektedir (Al-Fayez, vd., 2012).

Çocukluk döneminde travma yaşayan bireylerin anne ve babalarına güvensiz bağlanmalarına neden olurken ileride romantik ilişkilerinde de güvensiz bağlanmaktadır. İstismara uğrayan bireylerin, partnerlerine ve diğer bireylere daha çok hakaret edici sözler söyleyen ve fiziksel şiddete daha yatkın olduğu gözlenmiştir. Bağlanma konusunda yapılan araştırmada 6-12 yaş aralığındaki çocukların fiziksel istismara uğrayan ve ihmal edilen şeklinde gruba ayrılmış ve bağlanma biçimleri kıyas edildiği görülmektedir. Fiziksel istismar edilenlerde kaçınan bağlanma biçimi gözlenirken; ihmal edilen çocuklarda ise kaygılı kaçınan bağlanma biçimi görülmektedir (Finzi, vd., 2000).

Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada travma öyküsü olan bireylerin depresif belirti düzeyleri ve obsesif kompulsif davranış örüntüleri travması olmayanlara göre daha belirgin biçimde yüksek çıkmıştır (Demirci, 2016). Yapılan bir diğer araştırmada cinsel istismara uğrayan kadınların anksiyete belirtilerine, sosyal anksiyete ve TSSB belirtilerine sahip oldukları gözlenmiştir (Feerick ve Snow, 2005). Ayrıca çocukluk döneminde yaşanan istismar olayları ileride akciğer hastalıkları, ülser, eklem bozuklukları, kalp rahatsızlıkları ve şeker vb. hastalıklara yol açabileceği gibi bazı fiziki rahatsızlıklara da sebep olabilmektedir (Goodwin & Stein, 2004).

2.7. Psikolojik Dayanıklılık

Türkiye’de olduğu gibi farklı ülkelerde hakkında pek çok araştırma yapılan psikolojik dayanıklılık İngilizce “resilience” olarak ifade edilen kavram üzerine birlik sağlanamamıştır. Ayrıca kavram literatürde bazı araştırmacılar tarafından “psikolojik dayanıklılık” (PD) (Basım ve Çetin, 2011) şeklinde ifade edilir. Ayrıca “psikolojik sağlamlık” (Akar, 2018), “kendini toplama gücü” (Çetinkaya, 2018), “yılmazlık” (Çalışkan, 2017) gibi farklı şekillerde de tanımlayan araştırmalar da

mevcuttur. Bu tür anlam karmaşaları kavramların öncelikle yabancı dilde yapılan araştırmalar ile ortaya koyulması veya çeviri ya da Türk araştırmacıların daha doğru ifade etme çabası nedeniyle farklı tanımlamalar ortaya çıkmıştır. Çalışmalarda genellikle psikolojik dayanıklılık terimi kullanılmaktadır.

Yapılan bir araştırmada doğum öncesi travma durumu, fakirlik ve ruhsal sağlığı yetersiz anne-baba bakımında olan çocuklara ait gelişim ve uyum durumları birlikte izlenmiştir. Aralıklarla tekrar edilerek 40 yıl süren bu araştırma, bazı çocukların yaşadıkları olumsuzluklardan kurtulup normal gelişimleri ve uyumunun gösterdiği, fiziksel olarak sağlıklı, sorumluluk bilincinde sahip ve benlik saygıları yüksek yetişkinler oldukları gözlenmekte ve “dayanıklı” olarak tanımlanmışlardır (Werner, 1993).

Bireyin stresli durumundan güçlü çıkmasına psikolojik dayanıklılık denilmektedir. Hunter (2001), PD kavramını açıklarken başarı ve uyum sağlama becerisiyle ilişkilendirirken, Luthans vd. (2007), kişinin birden fazla durumla baş edebilme ve sonucunda güçlü kalabilme becerisi olarak ifade etmektedir. Masten (2001) ise ağır risk durumundan kurtulup en az şekilde etkilenecek travmayı atlama ve dayanıklılığın bir işlevsellik kazanması şeklinde ifade etmiştir.

Dayanıklılık, bilişsel bakımdan olumlu bakış açısı ve kararlı şekilde baş edebilme davranışları ile stres sebebi günlük olayların etkisini en aza indirmek için kişilik temelli yönelim olarak tanımlanmaktadır (Crowley, vd. 2003). Hastalığa sebebiyet veren gerginliği yok ederek, stresin olumsuz etkisini azaltan özelliğe psikolojik dayanıklılık denilmektedir (Klag & Bradley, 2004).

APA, psikolojik dayanıklılığı açıklarken; tehdit, trajedi, travmatik olaylar, ailede ya da sosyal ilişkilerde olan problemler vb. stres nedeni, ciddi sağlık problemleri, iş hayatında ya da ekonomiden kaynaklı stres durumlarıyla karşılaşıldığında uyum sağlama biçimidir şeklinde tanımlamıştır (APA, 2019; Newman, 2005). Psikolojik dayanıklılık duygusu yüksek bireyler stres durumunu hayatlarının bir parçası olarak yorumlarken, bunun aksine psikolojik dayanıklılığı düşük kişiler yabancılaşma yaşamakta ve aşırı stres yapmaktadırlar (Lopez, Haigh & Burney, 2004).

2.8. Psikolojik Dayanıklılığı Etkileyen Unsurlar

Psikolojik dayanıklılık her ne kadar birey ve yaşanan travma türü yoğunluğu sıklığı gibi pek çok farklı etkenin bileşkesi olabileceği gibi bu faktörleri sınıflandırmak anlamayı kolaylaştırır. Risk etmenleri, koruyucu faktörler ve pozitif sonuçlar olmak üzere üç başlıkta incelenmektedir.

2.8.1. Risk Faktörleri

Canlının zarar görme olasılığının olması veya hasar alma durumu ile karşılaşmasına denilmektedir. Genel manada risk faktörleri sorunun devamına sebebiyet verecek etki ve olumsuz neticenin ortaya çıkmasına yardımcı olacak etkenler biçiminde tanımlanmaktadır (Gürkan, 2006, s.33). Olumsuz sonuçları tahmin ön görüsüyken olumsuz şartları da belirtmek amacıyla kullanılmaktadır. Psikolojik dayanıklılığın temeli ailesel, çevresel ve bireysel risk faktörleri olarak ele alınmaktadır.

Bireye ilişkin risk unsurları: Zekâ düzeyinin yetersizliği, sağlık problemleri ile karşılaşma, özgüven yetersizliği, kaygılı kişilik yapısı, baş etme yöntemini etkili kullanamama, sinirli kişilik ve saldırganca tavırlar vb. şeklinde sıralanmaktadır.

Aileye yönelik risk unsurları: Ebeveynin boşanmış ya da ayrı olması, ebeveyn ve çocuk arasındaki sağlıklı ilişki, sert ve tutarsız disiplin anlayışı, kardeşler arası anlaşmazlıklar vb. şeklinde sıralanmaktadır.

Toplumla alakalı risk unsurları: Eğitim kurumunun yeterli ve nitelikli olmaması, iyi örnek olabilecek kişilerin yokluğu, gelir durumunun düşük olması, işsizlik vb. şeklinde sıralanmaktadır.

2.8.2. Koruyucu Faktörler

Koruyucu faktörler risk etkilerini minimuma indiren yahut tamamen ortadan kaldıran, uyumu ve bireyin adapte olmasına yardımcı durumları kapsamaktadır (Masten, 1994). Birey ve onun yaşadığı çevrede bir takım koruyucu unsurların olması, problem daha oluşmadan önlem almayı ve problemin oluşma ihtimalini en aşağı seviyede tutmaya sağlar. Bir diğer yandan ise gündemde olan sorunun etkilerinin kişinin ruhsal ve fiziksel iyi oluş haline yardım etme durumudur. Koruyucu faktörler dâhili ve harici faktörler biçiminde ele alınmaktadır.

Dâhili faktörler: Sosyal olarak yeterli olma, sorunun üstesinden gelme becerisi, öz benlik vb. şeklinde sıralanmaktadır.

Harici faktörler: Anne ve baba ile olan sağlıklı iletişim, anne babanın güven vermesi, ev içindeki huzur, anne babanın eğitim düzeyinin yüksek olması vb. şeklinde sıralanmaktadır.

2.8.3. Olumlu sonuçlar

Birey dâhili ve harici koruyucu faktörler sayesinde risk unsurlarını mağlup ederek sonuç elde etmesi olumlu sonuç olarak tanımlanmaktadır. Yeterlilikler; kişinin eğitim sürecinde başarı elde etmesi, çevresi ile pozitif etkileşimi, ruhsal sorun ve belirti düzeyinin düşük olması, mutlu olması, arkadaş çevresinde onaylanması, kendisini sevmesi vb. olumlu sonuçlar olarak sıralanmaktadır.

2.9. Eş Seçim Kuramları

Eş seçerken bireysel tercihlerin öne çıkmasıyla birlikte tercih ederken nelerden etkilendiği merak uyandırmıştır. Kişilerin eşlerini seçim tutumları hakkında çeşitli kuram ve tezler bulunmaktadır. Eş seçim kuramların temelinde yatan düşünce bu tercihlerin “bilinçli” ve “bir gayeye matuf” olmasıdır (Bacanlı, 2001).

2.9.1. Eş Seçiminde Psikanalitik Yaklaşımı

Psikanalitik kuram bilinen modern kuramlar arasındaki en eski eş seçme yaklaşımıdır. Freud, eş seçimi tercihinin oral, anal, fallik, ve genital dönemlerde oluştuğunu söylemektedir. Fallik dönemde olan çocuğun anne-babasına ve kardeşlerine olan hislerinin anlamı olduğunu ve fallik evreye saplanmış olmasının etkisi ifade edilmektedir. Bu dönemde erkeğin çözülmemiş ödipal kompleksinin, annesine benzer, kendisinden yaş olarak büyük ve yahut özellik olarak annesinin tam zıttı bir eş tercih edebileceği düşünülmektedir. Kişilerin yetişkinlik dönemlerinde dahi anne babadan kopamama ve ya onlardan ayrıldığında suçluluk duyması, eş tercih etmeme nedenlerinden biridir. Kız çocuklarının babalarına, erkek çocuklarının annelerine benzer kişiler tercih etmesi beklenmektedir (Parsons 1997; Özgüven, 2014).

2.9.2. Birbirini Tamamlayan Gereksinimler Kuramı

Eş seçme ile ilgili geliştirilen kuramdan biridir. Kurama göre, bireyler arasında eş seçme konusunda tamamlayıcı ve benzer ihtiyaçlar, kişilerin birbirlerine ilgi duymasına sağlamaktadır (Winch, vd.,1955). Birey eş seçiminde evlenebileceği

kişiler içerisinde gereksinimlerini en çok karşılayabilecek kişiyi aramaktadır. Gereksinim düzeyi yüksek biri, düşük birine göre kendini daha yakın hissetmektedir. Yani benzerlikten çok zıtlıklar bireyleri birbirine çekmektedir çünkü bu şekilde birbirini tamamlamak mümkün olmaktadır.

2.9.3. Benzerlik-Çekicilik Kuramı

Benzerlik-Çekicilik Kuramı kişilerin eş seçimlerinde birbirlerine olan benzerliklerinin onları birbirlerine daha çok çekeceğini savunmaktadır. Benzerlik kıstasları olarak genellikle yaş, zekâ, eğitim, dini inanç, etnik aidiyet, sosyoekonomik statü, ve fiziki güzellik faktörleri sıralanmaktadır. Eşlerin bu yönlerden benzer olması daha az çatışması olacağını düşündürmektedir (Kasapkara ve Kasapkara, 2013: 792-793). Kuramda eş seçiminde olan temel şey kişilerin kendilerine benzeyen kişileri seçmeleridir. Eğer benzeyen biri seçilirse çatışma az olur ve sorunları daha rahat iletişim kurarak, sonuç odaklı çözümler üreterek hallettikleri gözlenmiştir. Aslında başka bir bireyin davranışlarının bize benzer olması, bizi yansıtmaması bizim onu desteklememiz ve onaylamamızdır (Santrock, 2014; Kalkan, 2012).

2.9.4. Uyarın-Değer-Rol Kuramı

UDR kuramına göre ilişkiyi sürdürmekte kararlı olma, uyarın-değer-rol (UDR) dizisi, değiş-tokuş dengesi önem taşıyan unsurlar arasındadır. Kuramda ilişki kurulurken sağlıklı gelişim olması için karmaşık olan kararları üç aşamada incelemektedir. Yani Uyarın-Değer-Rol modeli üç aşama içermektedir. Birinci aşama, fiziksel olarak çekici olma ve statü gibi denk uyarınların dikkate alınmasıdır. İkinci aşama, eşlerin ilgi, tutum, inanç ve gereksinimleri yanı sıra sahip oldukları değerlerin karşılaştırılmasıdır. Üçüncü ve son aşamada ise, davranışların dile getirilen değerler ile uygunluğu, beklentilerin karşılıklı olarak karşılanıp karşılanmadığını gözlenme ve değerlendirilmesidir. Bu aşamada değer, tutum ve inançlarını baz alarak gerçek yaşamda gözlenmeden ve sınanmadan evliliğin gerçekleşmesi olumsuzlukları beraberinde getirmektedir (Mursteyn, 1976).

Rol aşamasında, ilişki sırasında bireylerin algı ve beklentilerini tanımlamaktadır. Bu beklentiler ve algılar kadın ve erkek bireyler için değişmektedir. Örnek olarak bir erkek iyi anne olmasını beklerden diğeri ahlak ve dindarlık beklemektedir. Tüm bunlardan dolayı rol aşaması; şahsi, toplumsal ve müşterek ilişkiler çevresinde değerlendirilmektedir (Efe, 2013).

2.9.5. Evrim Kuramı

Türlerin evrim sürecini temel alan kuramda uyumları için iki ana işlev belirtilmektedir. Bunlar hayatta kalabilmek için doğal seçim ve tür devamlılığı için cinsel seçimlerdir (Miller, 2010). Tabii seçim “güçlü olan yaşar” felsefesini savunmaktadır. Buna göre içinde yaşanan ortamın koşullarına uyum sağlayan güçlü canlılar hayatta kalır ve çoğalırlar. Cinsel seçim davranışı ise cins içi ve cinsler arası olarak ayrılmaktadır. Cins içi seçim, cinsin cazip olan cinse sahip olabilmek için aynı cins türleri arasındaki yarıştır. Cinsler arası seçim ise; cinsin en cazip gördüğü üye ile eşleşmek için yarışa girme durumudur (Buss & Barnes, 1986).

Kurama göre, erkekler daha çok genç ve doğurgan kadınları tercih etmektedir. Bunun yanında erkekte kadınlara, eş ve çocuklarının hayat devamlılığı için yeterince güçlerinin olduğunu ispat için varlıklı olduklarını göstermeye çalışırlar. Kadınlar, doğurganlık başta olmak üzere çekicilik, yaş, sağlıklı erkeklerin ise daha çok para, konum, azim ve çalışkanlık vb. özelliklere sahip olması tercih edilmektedir. Erkeklerin eş seçme stratejilerinin odak noktası; kadının güzel olması, kadınların ise erkeğin maddiyatı ve olanaklarının yüksek düzeyde olmasıdır (Atak & Taştan, 2012; Yıldırım, 2007).

2.9.6. Filtre (Süzgeç) Kuramı

Kerckhoff ve Davis (1962)’e ait olan filtre (süzgeç) kuramının temelinde evliliğin gerçekleşebilmesi için değerler arası uzlaşma yanında tamamlayıcı gereksinimlerin de olmasıdır. Bu kurama göre eş seçiminde düşünülen profil ile değer uyumu önem arz etmektedir. İlişkilerin uzun süreli devam edebilmesi için üç aşamalı filtreleme ile eş değerlendirilmektedir. İlk filtrelemede çekicilik unsuru ön planda iken daha sonra eş seçiminde adayın sosyal özellikleri sorgulanmaktadır. İkinci fitrede değerlere bakılır ve son fitrede eşlerin birbirinin ihtiyaçlarını karşılama düzeyleri analiz edilerek tercih yapılmaktadır (Kerckhoff & Davis, 1962; Nazlı, 2014).

2.9.7. Cinsel Stratejiler Kuramı

Buss ve Schmitt’in ileri sürdüğü kuram, insanların nesil devamlılığı ve bu konudaki sorunları çözmeye yönelik geliştirdiği bir takım cinsel stratejileri içermektedir (Buss & Schmitt, 1993). Kadın ve erkek için üremeyi sağlayacak birliktelik fırsatları ve bazı sınırlılık durumları farklılaşmaktadır. Erkek kısa vadeli

ilişkide dört farklı mesele ile karşı karşıya gelmektedir. Bu sorunlar; eş sayısı, cinsel ihtiyacını gidereceği eş tespiti, kadının doğurgan olup olmadığını bilme, en az seviyede bağlılık ve yatırım yapma sorunlarıdır. Erkeğin uzun vadeli ilişki sorunları ise doğurgan kadını bulma, babalık yapma, aile ve ev ile ilgili hamarat kadını bulma ve uzun süreli ilişki isteyen devam ettiren kadını bulma sorunu olmak üzere dört tanedir. Kadınların cinsel stratejileri ise, kendini ve çocuklarının geleceğini garantiye alacak, güven veren imkânlarla sahip olan ve nitelikli genleri olan erkeğe sahip olmaktır.

Kısa vadeli ilişkide kadınlar; imkânlar dâhilinde var olan eş adaylarını kısa sürede belirleme yanında uzun vadeli ilişki için de yine eş adaylarını değerlendirme sorunuyla karşılaşmaktadır. Uzun vadeli ilişkide kadınların sorunları; kendisi ve çocukların ihtiyaçlarını karşılayabilecek olanaklara sahip, uzun vadede eşine ve çocuklarına bakmayı isteyecek, iyi baba özelliklerine sahip, uzun süre ilişkiyi sürdürmeye gönüllü ve istekli, kendisini ve çocuklarını tehlikeden koruyacak erkeği belirleme sorunu olmak üzere beş tanedir. Cinsel stratejiler, üreme sınırlılıkların yanı sıra sorunların çözülmesi kişinin bilinç dışında gelişmektedir (Buss & Schmitt,1993).

2.9.8. Sosyal Rol Kuramı

Sosyal rol kuramı, karakter ve cinsiyet farklılığının bireysel gelişimde önemli bir etkisi olduğunu savunmaktadır. Eş seçme stratejilerinde olan farklılıklar bir yönden sosyal cinsiyet rollerini belirlemektedir. Erkeklerden farklı olarak fiziksel gücünün zayıf olması, kısmen daha düşük statüde çalışma olanağı elde etmeleri çalışkan ve yüksek mevkilere sahip erkeklerin kadınlar nazarında daha çok çekici olduğu gözlenmiştir. Kadınların eş tercihi bakımından erkeklerde odaklandığı hususlar fiziki güzellik ve çekiciliktir (Smith vd., 2003; Jaime vd., 2010).

Kısacası, cinsiyet eksenli işler ayrımı, kız-erkek çocukların farklı yetiştirilme tarzı, toplumsal cinsiyet rolünün pekişmesine destek olmaktadır. Bu kuram çerçevesinde bakıldığında eş seçimlerinde kadınların fiziki çekicilik ve aile terbiyesi; erkeklerin ise, maddi olanakları, fiziksel güçleri ve özgüven özellikleri ile beğenildiği gözlenmektedir (Yıldırım, 2007).

2.10. Türkiye’de Eş Seçme Yaklaşımları

Kırsal kesimlerde ebeveyn otoritesinin devam ettiği gözleniyor olsa da kentlerde ebeveyn etkisinin zamanla kaybolduğu görülmektedir. Geniş aile yapısına

sahip geleneksel yapıdaki aileler eş seçiminde kısıtlayıcı bir tutuma sahiptir. Aileler hangi eş ile, ne zaman hangi usule göre evlenileceğine karar verir. (Gökçe,1978). Geniş ailelerde eş seçimi "Görücü" usulü yöntemiyle akraba ya da tanıdıklar aracılığıyla olmaktadır. Görücü usulünde gelinin hamaratlılığı, temiz olması, saflığı, saygısı, sosyo-ekonomik durumuyla, soyu önem taşımaktadır (Özgüven,2014).

Hızlı dönüşen ve kaçınılmaz olarak modernleşen toplumda eş seçim kararları da etkilemektedir. Etkisini zamanla yitiren görücü usulünün yerine birbirlerini belli süre tanıma, flört etme sonucunda evlilik kararı alma şekli yaygınlaşmıştır. Modern toplumsal ilişki biçiminde kişilerin tercihlerini ön plana çıkarmaktadır. Tanışarak evlenmede görücü usulünün sınırları olmasa da farklı sorunları beraberinde getirmiştir. Eş seçerken duygusal çekimin yoğun olmasından dolayı mantık ölçüsü göz ardı edilebilmektedir. Sağlıklı bir eş seçiminde eşlerin mantıklı ve reel tutumla değerlendirilmesi gerekmektedir (Özgüven, 2014).

2.10.1. Yaş

Evlilik için hazır olmak demek, zihinsel, fiziksel, sosyal ve duygusal anlamda olgunluğa erişmiş olma halidir. Bir eşle aynı hayatı paylaşmak, cinsel paylaşım olgunluğu, çocuk bakımı ve evlilikle ilgili sorunlarla baş edebilme yaş ile beraber olgunlaşmayı da zorunlu kılmaktadır. Olgunluk yaşı herkeste aynı olmadığı tespit edilmiştir. Evlilikte toplum tarafından uygun görülen yaş aralığı bulunmaktadır. Fakat zamanla toplumdaki değişimler evlenme yaşını da etkilemiştir. Kırsal alanlarda küçük yaşta evlenmek uygunken, sanayileşmenin olduğu toplumda evlenme yaşı geciktirilmektedir (Nazlı, 2014).

2.10.2. Cinsiyet

Cinsiyet, eş seçiminin belki de en önemli faktörlerinden birisidir. Yaratılış olarak kadın ve erkek hem farklı fiziksel ve duygusal yapıya sahip olmalarından hem de hayata dair beklenti ve perspektiflerinin farklı olmasından dolayı ayrı etkenlere dayalı olarak kararlarını şekillendirirler. Araştırmalar, evrimsel ve sosyal rol kuramlarının verilerini desteklemektedir. Erkeklerin kadınlarda fiziki güzelliğe önem vermesine karşılık, kadınlar da sosyal ve ekonomik imkanlarına önem verdiği görülmektedir (Buss,1999).

2.10.3. Kültürel Etkenler

Eş seçimleri yaşanan ülkeye göre değişebildiği gibi bir ülkenin farklı bölgelerinde de değişik uygulamalar olabilmektedir. Buss vd. (1999)'nin yaptığı araştırmada, 6 farklı kıtada, 37 ülkeden 9474 yetişkine ait veriler bir araya getirilmiştir. Araştırmaya dâhil olanlara bakirelik ve evlilik öncesi cinsellik yaşamayla ilgili farklı bakış açıları sorgulanmıştır. Bu araştırma sonuçları Uzak Doğu ülkeleri ve bazı Orta Doğu ülkelerde eş tercihinde bakirelik kriterinin temel kriter olarak belirlerken; İskandinav ülkeleri ve Almanya gibi Avrupa ülkelerinde bireylerin bakireliğinin önemli olmadığı belirtilmiştir. Ek olarak ev işlerinde becerikli olma Güney Amerika'da bireyler tarafından önemli görülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve İspanya dışındaki bütün Batı Avrupa toplumlarında da ev ile ilgi ve beceri kadınlarda aranan bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır (Buss,1999).

İslam dini, erkek ve kadının evlilik hukuku için eş seçiminden boşanmaya kadar aile ile ilgili her konuya dair önemli kurallar belirlemiştir. Eş seçiminde de kadın ve erkek arasında en azından fiziki güzellik, ekonomik yeterlilik ve inancına bağlılık düzeyinde bir dengenin olması gerektiği prensibini benimsemiştir.

Evlenme yaşı ülkelere göre farklılık göstermektedir. Evlilik yaşının yükselmesi Avrupa ülkelerinde görülmektedir. Bunun yanı sıra Avrupa'da evlilik birliğinin zamanla boşanmalar sonucunda ortadan kalkması bu ülkelerde nüfusun hızlı şekilde azalmasına neden olmaktadır. Çeşitli gelişmiş ülkelerde evlilik ve doğurganlığı artırmak için çalışmalar yapılmaktadır (Santrock, 2014).

2.11. Eş Seçiminde Sınırlayıcı İnançlar

Bireylerin evlilik hakkındaki istek ve beklentileri eş seçiminin hatlarını belirlemekte ve bir anlamda yaşamak istediği konfor alanının sınırlarını çizmektedir. Ev işlerine ait sorumlulukların paylaşılması, akrabalarla ilişki, boş vakitlerde yapılabilecek etkinlikler, çocuklara dair mesuliyetler yanında sorun çözümü, karar alma, hane ekonomisi yönetimi, duygusal transfer, uyum, birliktelik gibi pek çok beklenti sıralanabilir. (Şener ve Terzioğlu, 2002, s. 44).

İnançlar, kişinin hislerini, algılarını ve ilişkilerdeki doyumunu etkilemektedir. Bireyin eş seçiminde yaptığı sınıflandırmalar önem arz etmektedir. Birey evlilikle ilgili süreçlere bir öngörü edinmektedir. Örneğin, evlenmeden önce mükemmel olma düşüncesi, kişiyi yetersizlik hissetmesine neden olarak cesaret edememesine neden olmakta ve eş aramak istememektedir (Baucom, vd., 2003).

Bireyler evlilikten önce kendi zihinsel ve duygusal dünyasında bir takım düşünceler taşır. Evlilik ilişkisinin mahiyeti, eşte aranan nitelikler, konulacak kurallar ve davranışlar gibi birtakım kişiye özel inançlar evlenecek bireylerde var olagelir. İşte bu ideal eşi seçmeye yönelik sınırlandırıcı inanışlar kişinin yaşanan herhangi bir hadise karşısında vereceği tepkiyi de belirler. Örneğin kusursuz ilişki beklentisine sahip bireyler hatalarla karşılaştığında, yetersizlik hissetme ve zayıf olduğu durumda da eş arayışından ya da mevcut ilişkisinden vazgeçebilir (Cobb, vd., 2003, s. 44). Eşlerin bir araya gelerek kurdukları ve sınırlarını belirledikleri dünyayı nasıl şekillendireceklerini varsayımlar, standartlar ve zihinsel süreçlerdir.

2.11.1. Varsayımlar

Bireyin karakterinin bir parçası olan aynı zamanda sahip olduğu otomatik yüklemeler diyebileceğimiz varsayımlar ilişki ve bireye dair zihinsel yapıları doğrudan etkileyebilmektedir. Evlilik ve eş ilişkilerinde anlaşmazlık ve uyumsuzlukların bir kısmı şahsi varsayımlara dayalıdır. Örneğin bir kadın birey erkek sadece cinsellik arar şeklinde bir varsayımdan hareket edebilir. Bu eşinin davranışlarına çeşitli önyargılar eklememesine sebep olmaktadır. Bu yüklemelerin birikimi eşler arası anlaşmazlık ve uyuşmazlık olarak karşımıza çıkabilir. Bireyler doğru veya yanlış pek çok varsayım yüklü olarak evliliğe başlayabilir. Doğru varsayımlar evliliğin geleceğine rehberlik eder diğer yandan yanlış varsayımlar ise fonksiyonel olmayan tepkiler ortaya çıkarır (Baucom & Epstein., 1989).

2.11.2. Standartlar

Standartlar, bireyin ilişkisi ya da eşi hakkındaki niteliklere dair bir anlama karşılık gelmektedir. Standartlar, en temel anlamda ilişki ve eşin nasıl olması, davranması gerektiğinin sınırlarını çizen fikirlerdir. Varsayımlarda olduğu gibi standartlar da olumlu-olumsuz özelliklere sahip olabilir ve dolayısıyla sonuçları da orantılı olarak değişebilir. Örneğin bir birey partnerinden zihnini okumasını ne istediğini iletişim kurmadan bilmesini ve bunun için kendisinin herhangi bir şey

söylemek zorunda kalmaması gerektiği şeklinde bir standarda sahip olabilir. Bu durumda anlama kriteri konuşmadan ne hissettiğini en uygun ifade ile söylersek doğru tahmin edebilmesidir. Beklenen bu standart karşılanmadığı zaman ise büyük tepkiler ve aşırı olumsuz değerlendirmeler yapılabilmektedir. Evrensel ahlak ve inanç kuralları gibi standartlar ilişkilerde yol gösterici olmakla birlikte bireylerin sahip olduğu standartlar katı, aşırı ve hayatın öteki alanlarını sıkıntıya sokan niteliğe büründüğünde bir sorun kaynağı olabilmektedirler (Baucom & Epstein., 1989).

2.11.3. Yükleme

Bireyin kendi davranışları ya da diğer kişilerin davranışlarıyla açıkladığı olay nedenleri arasında yer almaktadır. Yükleme, içsel ve dışsal olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İçsel yükleme, kişinin içsel özellikleriyle alakalıyken, dışsal yükleme ise; davranışların nedeninin dışsal şartlar ile alakalı olmaktadır (Plotnik, 2009). Eşler arası sorunlarda karşı cinsin olumsuzluklarını belirterek eşleri suçlama eğilimindeyken; sorun yaşamayan bireylerin ise eşlerde olumlu yönlere vurguları dikkat çekmektedir (Baucom vd., 1989).

2.11.4. Beklentiler

Kişi, eşle ilişkisinde sürekli kendini savunma konumunda hissettiğinde eşinin eleştirisinden çekinerek sürekli boyun eğici bir tavır sergileyebilmektedir. Kişinin eşi ile etkileşiminde beklenti “Eğer öyle olursa, sonra ne olur?” kişi kendisinin ve partnerinin davranışlarıyla birlikte tepki öngörüsü oluşturmaktadır. Örneğin; çocukların olduğu yerde yapılan tartışmaların çocuklar üzerinde olumsuz etki bırakacağı ve çocukların psikolojilerini bozacağı düşünülmektedir. Evlilik beklentileri karşılanmayan eşler, gelişen beklentilerle ilgili kişisel ya da yapısal bakımdan zorluk yaşamaktadırlar (Waller & McLanahan, 2005; Baucom vd., 1989).

2.12. Eş Seçimi İle Alakalı Araştırmalar

Eş seçimi ile ilgili Türkiye’de ve yurtdışında birçok çalışmaların yapıldığı görülmektedir.

2.12.1. Yurt içinde yapılmış araştırmalar

SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde onaylanan yüksek lisans tez araştırması 2009-2010 yılları arasında üniversitede öğretim gören öğrencilerin dindarlık ve eş seçimi tercihleri arasındaki anlamlılık düzeyini incelemiştir. Araştırmaya göre öğrencilerin dindar olma düzeyleriyle eş seçim kriterleri arasında anlamlı ilişki

gözlenmiştir. Öğrenciler %37.6'sı dindarlığı en yüksek oranda benimsenen kriter olarak tercih ettiklerini belirtmiştir. (Bener, 2011: 104). GÜ'de Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde hazırlanan bir başka yüksek lisans tezi öğrencilerin eş seçme tutumlarıyla sosyotropi-otonomi kişilik özellikleri arasındaki ilişki araştırılmıştır ve iki değer arasında pozitif yönde anlam içeren ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. (Çalım, 2017: 94). Türkiye'de psikolojik testlerin öncülerinden olan Prof. Dr. İbrahim Ethem Özgüven tarafından yapılan bir araştırmaya göre araştırma örneklemi oluşturan öğrencilerin önemli kısmı eş tercihini kendi yapacağını, ekonomik özgürlüğünü elde ettiğinde evlilik kararı alacağını ve dini inancın en önemli kıstas olduğunu belirtmiştir. Buna ek olarak eş tercihlerinde sevgi ve dürüstlük gibi kriterlerin de katılımcılar tarafından önemli oranda dikkate alındığı gözlenmektedir. (Özgüven, 2000). MAÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde hazırlanan bir yüksek lisans araştırmasında yine üniversite öğrencilerinin, dini bağlılıkları ve romantik ilişki-eş tercihleri eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı sorgulanmıştır. Araştırma verileri dini inançlar ve eş tercihleri arasında pozitif ilgi olduğunu ortaya koymaktadır. (Şimşek, 2018: 69).

Araştırmamızda kullanılan ölçeklerden birisi olan “Romantizm ve Eş Seçim Tutum Ölçeğinin geçerlilik ve güvenliği üzerine 474 üniversite öğrencisi üzerinde bir araştırma gerçekleştirilmiş ve sonuçlar TPDR Dergisinde yayınlanmıştır. Araştırma sonuçları ölçeğin güvenilirliğini teyit etmenin yanında, cinsiyet açısından anlamlı olması gözlenmezken; “Yalnız ve tek doğru” inancına sahip kadın bireyler, “Beraber yaşama” inancına sahip erkek bireyler bakımından anlamlı düzeyde farklılık görülmüştür (Güngör vd., 2011).

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yapılan bir araştırma bireylerin eş seçiminde kişisel özelliklerin etkisini araştırmaya yönelmiştir. Araştırma farklı sayılardaki erkek-kız üniversite öğrencilerden elde edilen verilere dayanmaktadır. Araştırma yürütülürken “Kişisel Bilgi Formu”, ve “Romantizm Ve Eş Seçimi Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. (Tuzer, 2016).

2.12.2. Yurtdışında Yapılmış Araştırmalar

Family Science Review dergisinde yayınlanan akademik bir araştırma ilişkilerdeki çözülme ve romantizm & eş seçimi ilişkisi üzerine varsayımları test etmeye gayret etmiştir. Üniversite öğrencilerinin katılımcı olduğu araştırmada,

ilişkilerde yaşanan sorunlarla eş seçimin sınırlandırıcı inançlar arasındaki ilişki incelenmektedir. Çalışma, bir ayrılık tecrübesi yaşayan ve yaşamayan bireylerin eş tercih mitlerini daha az devam ettirdiğini ortaya koymuştur. Ayrılık yaşamış bireyler eş seçimi konusundaki hurafe türünden inançları daha az devam ettirdikleri gözlenmektedir (Priest vd., 2009).

Amerika’da gerçekleştirilen bir araştırmada, bir eşte bulunması beklenen özellikleri tasnif etmeye çalışmıştır. Araştırmaya göre tespit edilen özellikler; *ruhen sağlıklı olma, zeki ve enerjik olma, güçlü karakter, doğru iletişim, ekonomik güven, problem çözme becerisi, duygudaşlık, öfke kontrolü, dakik olma, temizlik, dindarlık, sözünde durma, yüz güzelliği, anne baba olmayı isteme ve bunun için yeterli görünme, dünya görüşünde benzerlik olması, boy, kilo ve yaş uygunluğu* olarak sıralanmıştır.(Yavuzer, 2010:65)

Diğer yandan eşlerde beklenmeyen ve istenmeyen davranışları da inceleyen araştırma bu davranışları da şu şekilde sıralamaktadır: *ekonomik olarak güvensiz olma, yalan söylemek, baskın karakter, eşi aldatma, duygudaşlık kuramama, pornografi, sigara, alkol, uyuşturucu bağımlılığı, kontrolsüz öfke, flörtöz olma, kumar alışkanlığı veya şans oyunlarına düşkünlük, ihmalkâr, tembel, dağınık, dedikoducu, sözünde durmama, müsriflik, çenebazlık, cimrilik, kibir, tehlikeli şekilde araç kullanma, aşırılık, ebeveyn bağıllık, argo ve küfürlü konuşma, dini inanç ve gelenekler aykırı tavır ve davranışlar* (Yavuzer, 2010: 65-66).

İran İslami Azad Üniversitesi öğrencileri olan 283 öğrenci ve en az bir ebeveyn katılımıyla toplam 566 katılımcı üzerinde yapılan incelemede fizyolojik ve ruhsal eş tercih kıstasları açısından bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın neticesinde, erkek bireylerin eş seçiminde güzellik, dış görünüş ve yaşına büyük önem verdikleri gözlenmiştir. Bunun aksine kızların en çok önem verdikleri kriterler, sosyo-psikolojik değerler ve ahlaki bilince sahip olma, sadakat ve sorumluk bilinci olmuştur. Netice olarak bakıldığında, eş seçimi söz konusu olduğunda öğrencilerin büyük çoğunluğu fizyolojik, anne babaların ise sosyal ve psikolojik kıstaslara önem verdikleri gözlenmesiyle beraber anlamlı bir farklılık belirlenmiştir (Langeroodi, ve Masoud, 2011)

BÖLÜM III

Yöntem

Bu bölümde araştırma modeli, örneklemin kurulması, veri toplama ve çözümleme ve elde edilen bulguları raporlama aşamalarına ilişkin metodik bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İki ve daha fazla değişken arasındaki ilişki düzeyi istatistiksel test analiziyle ölçülmeye çalışılmıştır. İlişki düzeyini tespit için korelasyon testi kullanılmıştır. Korelasyon iki yahut daha çok değişkenin birlikte tutarlı bir değişim değerine sahip olup olmadığını ortaya koymaktadır. Çalışmada ölçüt travma yordayan değişken ise psikolojik dayanıklılık ve eş seçme tutumudur (Mustafa, 2014).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma evreni 2021 yılı Ekim-Aralık döneminde Çorum şehir merkezinde ikamet eden bireylerden oluşmaktadır. Evrenin tamamına ulaşmak araştırmanın sınırlarını aşacağından seçkisiz olmayan (non-Randomly) örneklem seçim yöntemlerinden amaçlı ve ölçütlü yöntem tercih edilmiştir. Travma yaşamayan katılımcılar uygun örnekleme yöntemiyle seçilmiştir.

Bu çalışmada travması olan ve olmayan 200 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Anket formlarını eksiksiz dolduran 100 erkek ve 100 kadın katılımcıya ait veriler travma yaşayan-yaşamayan sayıları eşit olacak şekilde örneklem oluşturulmuştur. Travması olmayan bireyler için uygun örneklem kullanılmıştır. Uygun örnekleme yöntemi para ve işgücü kaybını önlemeyi temel amaç edinen bir yöntem olarak tanımlanır (Büyüköztürk, vd., 2013).

Travması olan bireyler amaçsal örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Amaçsal örnekleme yöntemi çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak sağlar (Büyüköztürk, vd., 2013)

Amaçsal örnekleme yönteminde şu ölçütler dikkate alınmıştır:

1-18 Yaşından büyük olmak: araştırmaya dâhil olan katılımcıların yaşlarının 18 yaşından büyük olması bir ölçüt olarak araştırmanın amacı doğrultusunda

2-Evlenmemiş Bireyler: araştırma katılımcılarının belirlenmesinde kullanılan ikinci ölçüt olarak katılımcıların evlenmemiş olması ölçütü getirilmiştir.

3-Çorum ilinde ikamet etme: araştırma da evren çorum ili olduğu için katılımcıların Çorum ilinde ikamet etmesi araştırmaya katılım için bir ölçüt olarak belirlenmiştir.

Örneklem sayısının belirlenmesi için analiz literatürü incelendiğinde anlamlılık düzeyi sınırı kabul edilen $\alpha = 0.05$ örnekleme hatası ve $p=0.3$ $q=0.7$ şeklinde tespit edilmiştir. Araştırma verileri 100 kadın ve 100 erkek olmak üzere 200 bireyden elde edilmiştir. Katılımcılara ait sosyo-demografik bilgilere Tablo: 1’de yer verilmiştir. Araştırma örnekleminin %68’i üniversite eğitimini tamamlamış bireylerden oluşmaktadır.

Tablo 1.

Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı (n=200)

	Yaşamayan		Yaşayan		X ²	p
	n	%	n	%		
Cinsiyet						
Kadın	42	42,0	58	58,0	5,120	0,024*
Erkek	58	58,0	42	42,0		
Eğitim durumu						
İlköğretim	4	4,0	4	4,0	0,908	0,635
Lise	25	25,0	31	31,0		
Üniversite	71	71,0	65	65,0		
Çalışma durumu						
Çalışmayan	13	13,0	17	17,0	0,627	0,428
Çalışan	87	87,0	83	83,0		
Meslek						
Ev Hanımı	3	3,0	8	8,0	5,449	0,244
Memur	54	54,0	40	40,0		
Öğrenci	9	9,0	9	9,0		
Özel sektör çalışanı	19	19,0	25	25,0		
Serbest meslek	15	15,0	18	18,0		

Bebeklik/çocukluk döneminde bakımını üstlenen kişi						
Anne ve Baba	25	25,0	13	13,0		
Anneanne – Babaanne	8	8,0	9	9,0	4,763	0,190
Yalnız anne	65	65,0	75	75,0		
Yalnız baba	2	2,0	3	3,0		
Herhangi bir psikolojik/psikiyatrik rahatsızlık						
Hayır	94	94,0	86	86,0	3,556	0,059
Evet	6	6,0	14	14,0		
Çocuklukta ailede birinin psikiyatrik bir bozukluğuna tanık olma						
Hayır	92	92,0	74	74,0	11,481	0,001*
Evet	8	8,0	26	26,0		
Çocuklukta ailede fiziksel bir hastalık						
Hayır	89	89,0	87	87,0	0,189	0,663
Evet	11	11,0	13	13,0		

Tablo 1’de çocukluk döneminde travma yaşamayan ve yaşayan katılımcıların sosyo-demografik birtakım özelliklere göre dağılımı gösterilmiştir. Tablo 1 incelendiğinde, katılımcılar arasında çocukluk döneminde travma yaşamayan bireylerin %42’sinin kadın, %58’inin erkek olduğu görülmektedir. Katılımcıların eğitim durumları mukayese edildiğinde araştırma örneklemini oluşturan bireylerin %4’ünün ilköğretim mezunu, %25’inin lise mezunu, %71’inin üniversite mezunu olduğu, %13’ünün çalışmayan, %87’sinin çalışan bireyler olduğu görülmüştür. Çocukluk döneminde travma yaşamayan katılımcıların %3’ünün ev hanımı, %54’ünün memur, %9’unun öğrenci, %19’unun özel sektör çalışanı, %15’inin serbest meslek sahibi olduğu, %25’inin bebekliğinde anne ve babasının bakımını birlikte üstlendiği, %8’inin anneanne-babaannesinin bebeklik döneminde bakımını üstlendiği, %65’inin yalnız annesi tarafından bebeklik döneminde bakıldığı, %2’sinin bebeklik dönemi bakımının yalnız babası tarafından üstlenildiği tespit edilmiştir. Çocukluk döneminde travma yaşamayan katılımcıların %94’ünün herhangi bir psikolojik/psikiyatrik rahatsızlığının olmadığı, %6’sının bir psikolojik/psikiyatrik rahatsızlığının olduğu, %92’sinin çocukluğunda ailesinde bir psikolojik /psikiyatrik rahatsızlığın olmadığı, %8’inin çocukluğunda ailesinde bir

psikolojik /psikiyatrik rahatsızlığın olduğu, %89'unun çocukluğunda ailesinde fiziksel bir hastalığın olmadığı, %11'inin çocuklukta ailesinde fiziksel bir hastalığın olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamındaki travma yaşayanların %58'inin kadın, %42'sinin erkek olduğu, %4'ünün ilköğretim mezunu, %31'inin lise mezunu, %65'inin üniversite mezunu olduğu, %17'sinin çalışmıyor, %83'ünün çalışıyor olduğu, %8'inin ev hanımı, %40'ının memur, %9'unun öğrenci, %25'inin özel sektör çalışanı, %18'inin serbest meslek sahibi olduğu, %13'ününbebeklik döneminde bakımının anne ve babası tarafından üstlenildiği, %9'unun anneanne-babaannesinin bebeklik döneminde bakımını üstlendiği, %75'inin bebeklik dönemi bakımının yalnız annesi tarafından üstlenildiği, %3'ünün bebeklik dönemi bakımının yalnız babası tarafından üstlenildiği belirlenmiştir. Araştırmaya katılan ve Çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların %86'sının herhangi bir psikolojik/psikiyatrik rahatsızlığının olmadığı, %14'ünün bir psikolojik/psikiyatrik rahatsızlığının olduğu, %74'ünün çocukluğunda ailesinde bir psikolojik /psikiyatrik rahatsızlığın olmadığı, %26'sının çocukluğunda ailesinde bir psikolojik /psikiyatrik rahatsızlığın olduğu, %87'sinin çocukluğunda ailesinde fiziksel bir hastalığın olmadığı, %13'ünün çocuklukta ailesinde fiziksel bir hastalığın olduğu görülmüştür.

Araştırma kapsamına alınan çocukluk döneminde travma yaşamayan ve yaşayan bireylerin cinsiyetine ve çocuklukta ailede birinin psikiyatrik bir bozukluğuna tanık olma durumlarına göre aralarında fark olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Çocukluk döneminde travma yaşayan bireylerde kadınların ve çocuklukta ailede birinin psikiyatrik bir bozukluğuna tanık olma oranı, travma yaşamayanlara göre daha yüksek bulunmuştur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmaya ait veriler çevrimiçi uygulanmış anket formları ile toplanmış, anket formları arasında araştırmacının hazırladığı Sosyo-demografik Bilgi Formu, Çocukluk Çağı Travma Ölçeği (CTQ), Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (RSA) ve Romantizm ve Eş Seçimi Ölçeği (REST) olmak üzere dört farklı ölçektir.

3.3.1. Çocukluk Çağı Travma Ölçeği (CTQ)

Çocuk istismarı ve ihmalinin geriye dönük bir ölçümü olan Çocukluk Çağı Travma Anketinin (CTQ) güvenilirliğini ve geçerliliği Bernstein vd. tarafından 1994 yılında yapılan araştırma ilk önemli çalışmadır. Bu çalışmada uyuşturucu ve alkol bağımlısı bireylere verilen CTQ ölçeği ile tekrarlanarak yapılan testler sonucunda ölçek yüksek iç tutarlılık ve iyi test-tekrar güvenilirliği göstermiştir. Geliştirilen CTQ ölçeğinde beş temel kategoride 28 maddeden oluşan mülakat soruları bulunmaktadır. Ölçek fiziki, cinsel ve duygusal istismar yanında fiziki ve duygusal ihmal olmak üzere beş alt sınıfta değerlendirilmektedir. Ölçeğin ülkemizde de araştırmalarda kullanılabilmesi ve güvenilir sonuçlar vermesi gerektiğinden 2012 yılında Şar ve arkadaşlarının geliştirdiği versiyon kullanılmaktadır. Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde cinsel ve fiziksel istismar kısımlarında 5 puan üzerine çıkılması, bir diğer tabirler herhangi bir soruya en düşük seviyede evet cevabı verilmesinin pozitif bildirim kabul edilmesinin gerekliliği önerilmektedir. Fiziksel ihmal ve duygusal istismar kısmında ise 7 puan sınırı, duygusal ihmal seviyesinin 12 puan düzeyine alınması önerilmektedir. Toplam puan sınırında 35 seviyesinde olması savunulmuştur. Ölçeğin, iç tutarlılığını ölçmek için Cronbach alfa ve yarım test (Guttman formülü) metodlarından yararlanılarak, iç tutarlılığını gösteren Cronbach alfa değeri çalışmada tüm örneklem için (N=123) 0.93 olarak bulunmuş ve Guttman yarım test katsayısı ise 0.97 olarak belirlenmiştir (Şar, Öztürk ve İkikardeş, 2012).

İki hafta ara ile ÇÇTÖ toplam puanının klinik olan ve olmayan katılımcılar üzerinde yapılan test tekrar test korelasyon katsayısı 0.90 ($p < .001$, N=48) olarak, alt puanlar için korelasyon katsayıları; fiziksel ihmal ($r = .77$ $p < .001$), fiziksel istismar ($r = .90$ $p < .001$), duygusal ihmal ($r = .85$ $p < .001$), duygusal istismar ($r = .90$ $p = .001$), cinsel istismar ($r = .73$ $p < .001$), minimizasyon ($r = .71$ $p < .001$) olarak sonuçlanmıştır (Aydemir ve Köroğlu, 2012).

3.3.2. Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (RSA)

RSA ölçeği 2003 yılında Friborg vd. (2003) tarafından geliştirilmiş ve psikolojik sıhhatin geri kazanılması ve devamlılığının sağlanması noktasında koruyucu tedbirlerin gücü ve etkisini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir ölçektir. Nejat Basım ve Fatih Çetin ölçeğin Türkçe'ye uyarlamasını yapmışlardır. Ölçek, kendilik algısı, gelecek algısı, yapısal stil, sosyal yeterlilik, aile uyumu ve sosyal kaynaklar

olmak üzere 6 alt ölçekten ve toplam 33 maddeden olmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa kat sayısı 0,86, alt boyutların Cronbach alfa kat sayısı ise 0,66 ile 0,81 olarak belirlenmiştir (Friborg vd. 2005).

3.3.3. *Romantizm ve Eş Seçimi Tutumu Ölçeği (REST)*

Türkiye’de yapılan ilişki analiziyle alakalı araştırmalar incelendiğinde, kadın-erkek ilişkilerini değerlendirmek amacıyla pek çok ölçek geliştirilmiştir. Ancak eş seçiminde sınırlayıcı inanışların ölçülmesi için REST ölçeği uyarlanarak kullanılmaya başlanmıştır. REST ölçeği eş seçimi tercihleri konusu hakkında sınırlandırıcı inançları ölçmek maksadıyla Cobb, vd. (2003) tarafından geliştirilmiştir. 32 maddeden oluşan ve 7’li likert tipi ölçeğin iç tutarlığı için Cronbach alfa katsayısı $\alpha=.88$, yedi alt boyutunun Cronbach alfa katsayıları 98 ile 64 arasında değişmiştir. REST Cihan – Güngör, vd. (2011:181) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır.

Ölçek beş temel basamaktan oluşan likert tipi ve 28 anket sorusundan oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.65$ ’dir. Alt ölçeklerin Cronbach-alfa katsayıları da ‘yalnız ve tek doğru’ boyutunun iç tutarlık katsayısı $\alpha=.40$ ‘aşk yeterli’ boyutunun $\alpha=.62$, ‘beraber yaşama’ boyutunun $\alpha=.98$ ’dir. Tam güven boyutunun $\alpha=.63$, ‘idealleştirme’ alt boyutunun $\alpha=.56$, ‘çaba göstermeme’ boyutunun $\alpha=.33$ ve ‘zıt kutuplar’ boyutunun katsayısı ise $\alpha=.71$, olarak bulunduğu görülmüştür (Güngör, vd., 2011:183).

3.4. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırma kapsamına alınan çocukluk döneminde çocukluk döneminde travma yaşamayan ve yaşayan bireylerden toplanan veriler istatistik olarak analizlerinde Statistical Package for social Sciences (SPSS) 25.0 yazılımıyla veriler elde edilmiştir. Araştırmada veri analizinden önce katılımcıların CTQ, RSA ve REST ölçeklerine vermiş oldukları yanıtların güvenilirlik çalışması kapsamında Cronbach alfa testi uygulanmıştır. Yapılan Cronbach alfa testi sonuçlarına göre ölçeklerin güvenilirlikleri için hesaplanan alfa katsayıları CTQ için 0,674, RSA için 0,899 ve REST için 0,746 bulunmuştur.

Araştırmaya dahil edilen çocukluk döneminde çocukluk döneminde travma yaşamayan ve yaşayan bireylerin sosyo-demografik hususiyetlerine göre dağılımı

frekans analizleriyle tespit edilmiş ve çapraz tablolar ile gösterilmiştir. Çocukluk döneminde çocukluk döneminde travma yaşamayan ve yaşayan bireylerin sosyo-demografik özelliklerin kıyaslandığı Pearson ki kare testi kullanılmıştır.

Araştırmada ki hipotezlerinin testinde kullanılması için hipotez testlerinin belirlenmesinde CTQ, RSA ve REST puanlarının normal dağılımı Kolmogorov-Smirnov testi, skewnees ve kurtosis değerlerine bakılarak incelenmiştir. Ölçeklerin aralarındaki ilişkiyi inceleyebilmek amacı ile de yapısal eşitlik modeli uygulanmıştır. Araştırmada tüm analizlerde hata olasılığı (alfa) %5 olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 2.'de görüleceği üzere katılımcıların CTQ, RSA ve REST puanlarının normal dağılıma uymadığı belirlenmiştir.

Tablo 2.

Normallik testleri

	Grup	İstatistik	sd	p	Skewness	Kurtosis
Duygusal İstismar	Yaşamayan	0,802	100	0,000	1,408	6,724
	Yaşayan	0,920	100	0,000	0,388	-0,861
Fiziksel İstismar	Yaşamayan	0,658	100	0,000	-1,060	-0,565
	Yaşayan	0,814	100	0,000	-0,692	3,066
Fiziksel İhmal	Yaşamayan	0,898	100	0,000	0,144	-1,393
	Yaşayan	0,841	100	0,000	-1,170	0,636
Duygusal İhmal	Yaşamayan	0,940	100	0,000	-0,717	0,227
	Yaşayan	0,880	100	0,000	-0,833	-0,274
Cinsel İstismar	Yaşamayan	0,508	100	0,000	2,418	5,244
	Yaşayan	0,593	100	0,000	1,770	1,969
Çocukluk Çağı Travma Ölçeği	Yaşamayan	0,976	100	0,062	-0,435	0,119
	Yaşayan	0,977	100	0,082	0,352	0,808
Yapısal Stil	Yaşamayan	0,970	100	0,022	-0,354	-0,268
	Yaşayan	0,970	100	0,022	-0,111	-0,468
Gelecek Algısı	Yaşamayan	0,960	100	0,004	-0,194	-0,833
	Yaşayan	0,947	100	0,001	-0,391	-0,730
Aile uyumu	Yaşamayan	0,959	100	0,003	-0,182	-0,858
	Yaşayan	0,946	100	0,000	-0,752	0,292
Kendilik algısı	Yaşamayan	0,957	100	0,003	-0,127	-1,013
	Yaşayan	0,955	100	0,002	-0,500	-0,034
Sosyal yeterlilik	Yaşamayan	0,977	100	0,079	-0,052	-0,770
	Yaşayan	0,981	100	0,147	-0,319	-0,249
Sosyal kaynaklar	Yaşamayan	0,955	100	0,002	-0,271	-0,965
	Yaşayan	0,957	100	0,002	-0,375	-0,780
Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık	Yaşamayan	0,974	100	0,047	-0,177	-0,618
	Yaşayan	0,973	100	0,040	-0,552	0,068
Beraber yaşama	Yaşamayan	0,887	100	0,000	0,155	-1,336
	Yaşayan	0,844	100	0,000	0,700	-0,583
Yalnız ve tek doğru	Yaşamayan	0,966	100	0,011	0,362	-0,076
	Yaşayan	0,969	100	0,017	0,088	-0,047
Aşk yeterli	Yaşamayan	0,972	100	0,033	-0,291	-0,300
	Yaşayan	0,976	100	0,061	-0,366	0,027

Çaba göstermeme	Yaşamayan	0,969	100	0,017	-0,313	-0,096
	Yaşayan	0,964	100	0,008	-0,529	0,715
İdealleştirme	Yaşamayan	0,967	100	0,013	0,176	0,373
	Yaşayan	0,978	100	0,093	0,170	-0,501
Zıt kutuplar	Yaşamayan	0,941	100	0,000	-0,115	-1,113
	Yaşayan	0,942	100	0,000	-0,139	-1,074
Tam güven	Yaşamayan	0,889	100	0,000	-1,053	0,750
	Yaşayan	0,916	100	0,000	-0,806	0,974

Katılımcıların CTQ, RSA ve REST puanlarının normal dağılım göstermemesinde dolayı araştırmada non parametrik hipotez testleri kullanılmıştır. Buna göre Çocukluk döneminde travma yaşayan ve yaşamayan bireylerin CTQ, RSA ve REST puanlarının karşılaştırılmasında non-parametrik bir test türü olan Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Çocukluk döneminde travma yaşayan ve yaşamayan katılımcıların CTQ, RSA ve REST puanları arasındaki ilişkiler Spearman testiyle incelenmiştir. Ayrıca Çocukluk döneminde travma yaşayan ve yaşamayan katılımcıların CTQ puanlarının RSA ve REST puanlarına etkisinin incelenmesinde Yapısal Eşitlik Modellemesi kullanılmıştır.

3.5. Veri Toplama Süreci

Araştırma verileri 2021 yılı Ekim-Aralık döneminde bireylerden elde edilen verilerden oluşmaktadır. Katılımcılar ölçekleri doldurmadan önce kendilerine verilen bilgilendirilmiş onam formu aracılığıyla araştırma hakkında bilgi sahibi olmuş ve araştırmaya gönüllü olarak katılımlarını bu şekilde onaylayarak teyit etmiştir. Anket uygulanmadan önce katılımcılar araştırmanın amacı, kimlik bilgilerinin gizliliği ve çalışmanın doğasının bilimsel olduğu yönünde bilgilendirilmiştir. Araştırmaya, katılmayı kabul eden 200 katılımcı dâhil edilmiştir. Katılımcılara öncelikle araştırma hakkında bilgi verilmiş ve kişisel bilgilerin gizliliği vb. hususlar anlatılarak onam formu doldurularak ankete katılmaları için anket formlarının yer aldığı tablet kendilerine verilerek formlardaki soruları acele etmeden doldurmaları istenmiştir. Katılımcılara ulaşmak için günlük belli saatlerde şehrin farklı mahallelerinde tahmini olarak birbirine denk olacak sayıda katılımcı ile sokakta, cafe, istasyon gibi halka açık mekânlarda anket formları doldurulmuştur. Araştırma verileri bir tablet aracılığı ile doldurulan anket formlarından oluştuğu için verilerin SPSS programına aktarılması için öncelikle bir araya getirilerek eksik doldurulan formlar ya da yanlış doldurulmuş formlar araştırma kapsamından ayıklanmıştır. Sonrasında her anket formu kendi ölçek grubu içinde tasnif edilerek SPSS programına aktarılmıştır.

BÖLÜM IV

Bulgular ve Yorumlar

Tablo 3.

Tüm Örneklemeye ait CTQ karşılaştırması

	Grup	n	\bar{x}	s	M	SO	Z	p
Duygusal	Yaşamayan	100	13,51	1,49	13,00	78,90	-5,494	0,000*
İstismar	Yaşayan	100	15,19	2,30	15,00	122,10		
Fiziksel	Yaşamayan	100	16,24	1,15	17,00	92,68	-2,210	0,027*
İstismar	Yaşayan	100	16,68	1,98	17,00	108,32		
Fiziksel	Yaşamayan	100	17,89	2,60	17,50	84,81	-3,909	0,000*
İhmal	Yaşayan	100	19,38	2,16	20,00	116,19		
Duygusal	Yaşamayan	100	17,15	2,95	18,00	93,76	-1,662	0,096
İhmal	Yaşayan	100	17,67	3,22	19,00	107,25		
Cinsel	Yaşamayan	100	13,35	0,88	13,00	95,57	-1,650	0,099
İstismar	Yaşayan	100	14,16	2,42	13,00	105,44		
CTQ	Yaşamayan	100	78,14	4,59	79,00	75,23	-6,187	0,000*
	Yaşayan	100	83,08	5,77	83,00	125,77		

Tablo 3'te katılımcıların CTQ puanları Mann Whitney U testi aracılığıyla karşılaştırılarak ve sonuçlar verilmiştir. Tablo 3'e bakıldığında, araştırma kapsamındaki çocukluk döneminde travma yaşamayan ve yaşayan katılımcıların CTQ genel puanları ile ölçeğe ait alt boyutlar olan Duygusal, Fiziksel İstismar ve Fiziksel İhmal puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık saptanmıştır ($p < 0,05$). Çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların Duygusal-Fiziksel İstismar ve Fiziksel İhmal puanları ile CTQ genel puanları, çocukluk döneminde travma yaşamayan katılımcıların Duygusal-Fiziksel İstismar ve Fiziksel İhmal puanları ile CTQ genel puanlarından istatistiksel olarak anlamlı oranda yüksek çıkmıştır.

Araştırma kapsamındaki bireylerin travma yaşama ve yaşamama durumlarına göre CTQ alt boyutları olan Duygusal İhmal ve Cinsel İstismar puanları arasında anlamlı düzeyde fark yoktur ($p > 0,05$). Çocukluk döneminde travma yaşayan ve çocukluk döneminde travma yaşamayan katılımcıların Duygusal İhmal ve Cinsel İstismar puanlarının benzer olduğu görülmektedir.

Tablo 4.*Tüm Örneklemeye ait RSA puanlarının karşılaştırılması*

	Grup	N	\bar{x}	s	M	SO	Z	p
Yapısal Stil	Yaşamayan	100	14,72	3,24	15,00	110,82	-2,535	0,011*
	Yaşayan	100	13,59	3,03	14,00	90,18		
Gelecek Algısı	Yaşamayan	100	15,18	3,19	15,00	109,25	-2,145	0,032*
	Yaşayan	100	13,62	4,59	14,00	91,76		
Aile Uyumu	Yaşamayan	100	23,06	4,43	23,00	105,38	-1,194	0,233
	Yaşayan	100	21,81	5,49	22,00	95,63		
Kendilik Algısı	Yaşamayan	100	23,31	4,41	23,50	108,18	-1,880	0,060
	Yaşayan	100	21,64	5,43	22,00	92,83		
Sosyal Yeterlilik	Yaşamayan	100	22,61	3,91	23,00	109,14	-2,115	0,034*
	Yaşayan	100	21,08	4,86	22,00	91,87		
Sosyal Kaynaklar	Yaşamayan	100	26,86	5,21	27,00	104,62	-1,009	0,313
	Yaşayan	100	26,02	5,43	26,50	96,38		
PDÖ	Yaşamayan	100	125,74	17,85	127,00	110,36	-2,410	0,016*
	Yaşayan	100	117,76	22,17	121,00	90,64		

Tablo 4’de çocukluk döneminde travma yaşamayan ve yaşayan katılımcıların RSA puanları Mann Whitney U testi ile karşılaştırılarak ve sonuçları Tablo 4’te verilmiştir. Tablo 4 incelendiğinde, araştırmaya katılan çocukluk döneminde travma yaşamayan ve yaşayan katılımcıların RSA alt boyutları olan Yapısal Stil, Gelecek Algısı, Sosyal yeterlilik ile RSA’un puanları arasında istatistik olarak anlamlı düzeyde fark olduğu tespit edilmektedir ($p < 0,05$).

Çocukluk döneminde travma yaşamayan katılımcıların Yapısal Stil, Gelecek Algısı, Sosyal yeterlilik ve RSA genel puanları, Çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların sözü edilen alt boyutlardan ve ölçek genelinden almış oldukları puan ortalamasından daha yüksek çıkmıştır ve hesaplanan puan farkı istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir. Araştırma kapsamındaki çocukluk döneminde travma yaşamayan ve Çocukluk döneminde travma yaşayan kişilerin RSA alt boyutları olan Aile uyumu, Kendilik algısı ve Sosyal kaynaklar puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmemiştir ($p > 0,05$).

Çocukluk döneminde travma yaşamayan katılımcıların aile uyumu, kendilik algısı ve sosyal kaynaklar puanları, Çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların aile uyumları, kendilik algıları ve sosyal kaynakları puanlarından daha

yüksek hesaplanmasına karşılık, hesaplanan puan farkı istatistiksel olarak anlamlı oranda değildir.

Tablo 5.

Katılımcıların REST puanlarının karşılaştırılması

	Grup	N	\bar{x}	s	M	SO	Z	p
Beraber yaşama	Yaşamayan	100	10,19	5,25	11,00	111,66	-2,787	0,005*
	Yaşayan	100	8,13	4,41	7,00	89,35		
Yalnız ve tek doğru	Yaşamayan	100	13,57	2,61	14,00	100,36	-0,036	0,971
	Yaşayan	100	13,48	2,76	14,00	100,65		
Aşk yeterli	Yaşamayan	100	14,89	3,14	15,00	116,97	-4,040	0,000*
	Yaşayan	100	12,81	3,62	13,00	84,03		
Çaba göstermeme	Yaşamayan	100	13,34	2,65	13,00	107,79	-1,795	0,073
	Yaşayan	100	12,59	2,79	13,00	93,22		
İdealleştirme	Yaşamayan	100	13,58	2,79	14,00	98,27	-0,550	0,582
	Yaşayan	100	13,83	2,98	14,00	102,74		
Zıt kutuplar	Yaşamayan	100	8,86	2,96	9,00	100,39	-0,027	0,978
	Yaşayan	100	8,88	2,89	9,00	100,61		
Tam güven	Yaşamayan	100	16,52	3,17	17,00	111,38	-2,677	0,007*
	Yaşayan	100	15,28	3,67	15,00	89,62		

Tablo 5'te Çocukluk döneminde çocukluk döneminde travma yaşamayan ve yaşayan katılımcıların REST puanları Mann Whitney U testi kullanılarak karşılaştırılmış ve sonuçları verilmiştir. Tablo 5 incelendiğinde, araştırmaya dahil edilen çocukluk döneminde travma yaşamayan ve Çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların REST alt boyutları olan Beraber yaşama, Aşk yeterli ve Tam güven puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). Çocukluk döneminde travma yaşamayan katılımcıların Beraber yaşama, Aşk yeterli ve Tam güven puanları, Çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların Beraber yaşama, Aşk yeterli ve Tam güven puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Araştırma kapsamındaki çocukluk döneminde travma yaşamayan ve Çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların REST alt boyutları olan Yalnız ve tek doğru, Çaba göstermeme, İdealleştirme ve Zıt kutuplar puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olmadığı görülmektedir ($p > 0,05$). Çocukluk döneminde travma yaşamayan ve

Çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların Yalnız ve tek doğru, Çaba göstermeme, İdealleştirme ve Zıt kutuplar puanlarının benzer olduğu saptanmıştır.

Tablo 6.

RSA puanları ile CTQ puanları arasındaki korelasyonlar

		Duygusal İstismar	Fiziksel İstismar	Fiziksel İhmal	Duygusal İhmal	Cinsel İstismar	CTQ
Yapısal Stil	r	-0,176	0,038	0,090	0,030	-0,210	0,027
	p	0,080	0,705	0,376	0,765	0,036*	0,787
Gelecek Algısı	r	-0,081	0,042	0,079	0,258	-0,201	0,185
	p	0,425	0,675	0,437	0,009*	0,045*	0,065
Aile uyumu	r	-0,121	0,085	0,071	0,299	-0,095	0,211
	p	0,231	0,398	0,482	0,002*	0,348	0,035*
Kendilik algısı	r	-0,100	0,057	0,061	0,224	-0,324	0,115
	p	0,322	0,571	0,548	0,025*	0,001*	0,255
Sosyal yeterlilik	r	-0,079	0,200	0,076	0,174	-0,254	0,149
	p	0,436	0,046	0,455	0,083	0,011*	0,140
Sosyal kaynaklar	r	-0,171	0,270	0,072	0,193	-0,241	0,164
	p	0,089	0,007*	0,476	0,055	0,016*	0,103
RSA	r	-0,147	0,168	0,093	0,275	-0,288	0,198
	p	0,144	0,094	0,358	0,006*	0,004*	0,048*

Tablo 6’da çocukluk döneminde travma yaşamayan katılımcıların RSA puanları ile CTQ puanları arasındaki korelasyonlar verilmiştir.

Tablo 6 incelendiğinde, araştırma kapsamındaki çocukluk döneminde travma yaşamayan katılımcıların RSA genel puanları ile ölçeğin alt boyutu olan Aile uyumu puanları ile CTQ genel puanları arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde korelasyon olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Buna göre katılımcıların CTQ genel puanlarının artması, RSA genel puanlarının ve Aile uyumu puanlarının artmasına neden olmaktadır.

Çocukluk döneminde travma yaşamayan katılımcıların CTQ alt boyutu olan Fiziksel İstismar ile RSA alt boyutu olan Sosyal kaynaklar puanları arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde korelasyon vardır ($p<0,05$). Çocukluk

döneminde travma yaşamayan katılımcıların Fiziksel İstismar puanlarındaki artış, Sosyal kaynaklar puanlarında da artışa neden olmaktadır. Araştırma kapsamında ki çocukluk döneminde travma yaşamayan katılımcıların CTQ alt boyutu olan Duygusal İhmal puanları ile RSA genel puanları ve ölçeğin alt boyutları olan Gelecek algısı, Aile uyumu ve Kendilik algısı puanları arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde korelasyon olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Katılımcıların Duygusal İhmal puanlarının artması, Gelecek algısı, Aile uyumu ve Kendilik algısı puanlarının da artmasına neden olmaktadır.

Araştırma kapsamına alınan ve çocukluk döneminde travma yaşamayan bireylerin CTQ alt boyutu olan Cinsel İstismar puanları ile RSA genel puanları ve ölçeğin alt boyutları olan Yapısal Stil, Gelecek algısı, Kendilik algısı, Sosyal Yeterlilik, Sosyal Kaynaklar puanları arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde korelasyon vardır ($p<0,05$). Çocukluk döneminde travma yaşamayan bireylerin Cinsel İstismar puanlarının artması, Yapısal Stil, Gelecek algısı, Kendilik algısı, Sosyal Yeterlilik, Sosyal Kaynaklar puanları ile RSA genel puanlarının azalmasına neden olmaktadır.

Tablo 7.

Çocukluk döneminde travma yaşamayan katılımcıların REST puanları ile CTQ puanları arasındaki korelasyonlar

		Duygusal İstismar	Fiziksel İstismar	Fiziksel İhmal	Duygusal İhmal	Cinsel İstismar	CTQ
Beraber yaşama	r	0,111	-0,028	-0,097	-0,005	0,206	0,000
	p	0,272	0,784	0,335	0,961	0,040*	0,999
Yalnız ve tek doğru	r	0,034	-0,162	-0,002	0,080	-0,005	0,031
	p	0,741	0,107	0,988	0,428	0,964	0,761
Aşk yeterli	r	-0,035	0,030	0,031	0,216	0,087	0,185
	p	0,732	0,765	0,760	0,031*	0,390	0,065
Çaba göstermeme	r	0,104	-0,095	0,132	0,128	-0,022	0,195
	p	0,305	0,348	0,189	0,203	0,829	0,052
İdealleştirme	r	-0,229	0,168	0,100	0,048	-0,151	-0,023

	p	0,022*	0,094	0,323	0,636	0,133	0,821
Zıt kutuplar	r	0,112	-0,178	-0,133	-0,172	0,153	-0,131
	p	0,268	0,076	0,186	0,087	0,128	0,193
Tam güven	r	-0,062	0,041	0,151	0,203	-0,009	0,157
	p	0,540	0,684	0,133	0,043*	0,932	0,120

* $p < 0,05$

Tablo 7’de çocukluk döneminde travma yaşamayan katılımcıların REST puanları ile CTQ puanları arasındaki korelasyonlar verilmiştir.

Tablo 7 incelendiğinde, araştırmaya katılan ve çocukluk döneminde travma yaşamayan katılımcıların CTQ genel puanları ile REST alt boyutları olan Beraber yaşama, Yalnız ve tek doğru, Aşk yeterli, Çaba göstermeme, İdealleştirme, Zıt kutuplar ve Tam güven boyutlarından almış oldukları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde korelasyonun olmadığı görülmektedir ($p > 0,05$). Çocukluk döneminde travma yaşamayan katılımcıların CTQ genel puanlarındaki artış veya azalışın, Beraber yaşama, Yalnız ve tek doğru, Aşk yeterli, Çaba göstermeme, İdealleştirme, Zıt kutuplar ve Tam güven boyutlarından aldıkları puanlara pozitif veya negatif yönde etkisi bulunmamaktadır.

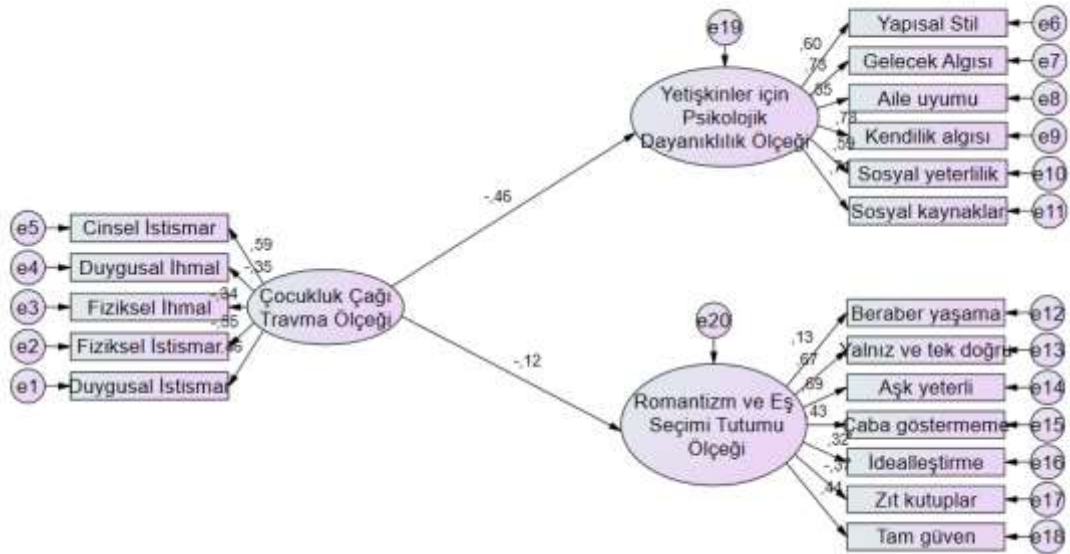
Araştırma kapsamına alınan ve çocukluk döneminde travma yaşamayan katılımcıların CTQ alt boyutu olan Duygusal İstismar puanları ile REST alt boyutu olan İdealleştirme puanları arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde korelasyon vardır ($p < 0,05$). Çocukluk döneminde travma yaşamayan katılımcıların Duygusal İstismar puanlarının artması, REST alt boyutu olan İdealleştirme puanlarının azalmasına neden olmaktadır. Çocukluk döneminde travma yaşamayan katılımcıların CTQ alt boyutu olan Duygusal İhmal puanları ile REST alt boyutları olan Aşk yeterli ve Tam güven puanları arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde korelasyon vardır ($p < 0,05$).

Araştırmaya katılan ve çocukluk döneminde travma yaşamayan bireylerin Duygusal İhmal puanlarının artması, Aşk yeterli ve Tam güven boyutlarından alınan puanların da artışına neden olmaktadır. Araştırmaya dahil edilen ve çocukluk döneminde travma yaşamayan bireylerin CTQ alt boyutu olan Cinsel İstismar puanları ile REST alt boyutu olan Beraber yaşama puanları arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde korelasyon olduğu görülmüştür ($p < 0,05$). Çocukluk döneminde travma yaşamayan bireylerin Cinsel İstismar puanlarında

görülen artış, REST alt boyutu olan Beraber yaşama puanlarında artışa neden olmaktadır.

Şekil 1.

Çocukluk döneminde travma yaşamayan katılımcıların CTQ puanlarının RSA ve REST puanlarının yordama durumu

Şekil 1.'de çocukluk döneminde travma yaşamayan CTQ puanlarının RSA ve REST puanlarının yordama durumunun incelendiği Yapısal Eşitlik Modeline ilişkin Path diagramı sonuçları verilmiş olup, çocukluk döneminde travma yaşamayan katılımcıların CTQ puanlarının RSA puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve negatif yönde yordadığı belirlenmiştir ($\beta=-0,46$; $p<0,05$). Buna göre çocukluk döneminde travma yaşamayan katılımcıların CTQ puanlarının artması halinde RSA puanları azalmaktadır. Araştırmaya dahil edilen çocukluk döneminde travma yaşamayan katılımcıların CTQ puanlarının REST puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı tespit edilmiştir ($\beta=-0,12$; $p>0,05$)

Tablo 8.

Çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların RSA puanları ile CTQ puanları arasındaki korelasyonlar

		Duygusal İstismar	Fiziksel İstismar	Fiziksel İhmal	Duygusal İhmal	Cinsel İstismar	CTQ
Yapısal Stil	r	-0,163	0,082	0,124	0,187	-0,180	0,073
	p	0,105	0,419	0,219	0,063	0,074	0,469
Gelecek Algısı	r	-0,266	0,151	0,130	0,238	-0,071	0,166
	p	0,007*	0,133	0,199	0,017*	0,482	0,100
Aile uyumu	r	-0,153	0,098	0,299	0,399	-0,119	0,342
	p	0,128	0,332	0,003*	0,000*	0,240	0,000*
Kendilik algısı	r	-0,300	-0,005	0,246	0,161	-0,146	0,052
	p	0,002*	0,963	0,014*	0,109	0,146	0,610
Sosyal yeterlilik	r	-0,169	0,181	0,316	0,192	-0,069	0,226
	p	0,092	0,071	0,001*	0,056	0,498	0,024*
Sosyal kaynaklar	r	0,000	0,175	0,415	0,388	-0,085	0,446
	p	0,998	0,082	0,000*	0,000*	0,402	0,000*
RSA	r	-0,233	0,158	0,306	0,368	-0,120	0,305
	p	0,020*	0,116	0,002*	0,000*	0,235	0,002*

*p<0,05

Tablo 8’de Çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların RSA puanları ile CTQ puanları arasındaki korelasyonlar verilmiştir. Tablo 8 incelendiğinde, araştırma kapsamındaki çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların CTQ genel puanları ile RSA genel puanları ve ölçeğin alt boyutları olan Aile uyumu, Sosyal Yeterlilik ve Sosyal kaynaklar puanları arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde korelasyon olduğu saptanmıştır (p<0,05). Buna göre katılımcıların CTQ genel puanlarının artması, RSA genel puanlarının ve ölçeğin alt boyutları olan Aile uyumu, Sosyal Yeterlilik ve Sosyal kaynaklar puanlarının da artmasına neden olmaktadır.

Araştırmaya dahil olan ve Çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların Çocukluk Çağı Travma Ölçeği alt boyutu olan Duygusal İstismar puanları ile Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği genel puanları ve ölçeğin alt boyutları olan Gelecek Algısı ile Kendilik algısı puanları arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde korelasyon vardır ($p<0,05$). Çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların Duygusal İstismar puanlarının artması, Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği genel puanları ve ölçeğin alt boyutları olan Gelecek Algısı ile Kendilik algısı puanlarının azalmasına neden olmaktadır.

Çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların CTQ alt boyutu olan Fiziksel İhmal puanları ile RSA genel puanları ve ölçeğin alt boyutu olan Aile uyumu, Kendilik algısı, Sosyal yeterlilik ve Sosyal kaynaklar puanları arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde korelasyon olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Çocukluk döneminde travma yaşamayan katılımcıların Fiziksel İstismar puanlarındaki artış, Aile uyumu, Kendilik algısı, Sosyal yeterlilik ve Sosyal kaynaklar puanları ile RSA genel puanlarında artışa yol açmaktadır.

Araştırma kapsamında ki çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların CTQ alt boyutu olan Duygusal İhmal puanları ile RSA genel puanları ve ölçeğin alt boyutları olan Gelecek algısı, Aile uyumu ve Sosyal Kaynaklar puanları arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde korelasyon olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların Duygusal İhmal puanları arttıkça, katılımcıların Gelecek algısı, Aile uyumu ve Sosyal kaynaklar puanları ile RSA genel puanlarında da artış yaşanmaktadır.

Tablo 9.

Çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların REST ve CTQ puanları arasındaki korelasyonlar

		Duygusal İstismar	Fiziksel İstismar	Fiziksel İhmal	Duygusal İhmal	Cinsel İstismar	CTQ
Beraber yaşama	r	-0,083	-0,151	-0,228	0,067	0,080	-0,060
	p	0,410	0,134	0,022*	0,510	0,430	0,556
Yalnız ve tek doğru	r	-0,046	0,203	-0,003	-0,009	-0,071	0,110
	p	0,649	0,043*	0,978	0,927	0,482	0,275
Aşk yeterli	r	-0,262	0,013	0,018	-0,074	-0,102	-0,098
	p	0,008*	0,897	0,857	0,463	0,311	0,331
Çaba göstermeme	r	-0,013	0,031	-0,157	0,050	0,013	-0,042
	p	0,899	0,756	0,118	0,621	0,894	0,677
İdealleştirme	r	-0,086	0,050	0,104	0,099	0,007	0,055
	p	0,395	0,624	0,304	0,328	0,944	0,584
Zıt kutuplar	r	0,001	-0,162	-0,190	-0,155	0,151	-0,123
	p	0,995	0,107	0,058	0,123	0,135	0,223
Tam güven	r	-0,135	0,175	0,074	0,241	0,025*	0,135
	p	0,180	0,081	0,464	0,016	0,804	0,179

*p<0,05

Tablo 9’da Çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların REST ve CTQ puanları arasındaki korelasyonlar verilmiştir.

Tablo 9 incelendiğinde, Çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların CTQ ve REST alt boyutları olan Beraber yaşama, Yalnız ve tek doğru, Aşk yeterli, Çaba göstermeme, İdealleştirme, Zıt kutuplar ve Tam güven boyutlarından almış oldukları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde korelasyonun olmadığı görülmektedir (p>0,05). Çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların CTQ genel puanlarındaki artış ve azalışın, Beraber yaşama, Yalnız ve tek doğru, Aşk yeterli, Çaba göstermeme, İdealleştirme, Zıt kutuplar ve Tam güven boyutlarından aldıkları puanlara pozitif veya negatif yönde etkisi bulunmamaktadır.

Araştırma kapsamına alınan ve Çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların CTQ alt boyutu olan Duygusal İstismar puanları ile REST alt boyutu olan Aşk yeterli puanları arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde korelasyon vardır ($p<0,05$). Çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların Duygusal İstismar puanlarının artması, REST alt boyutu olan Aşk yeterli puanlarının azalmasına neden olmaktadır.

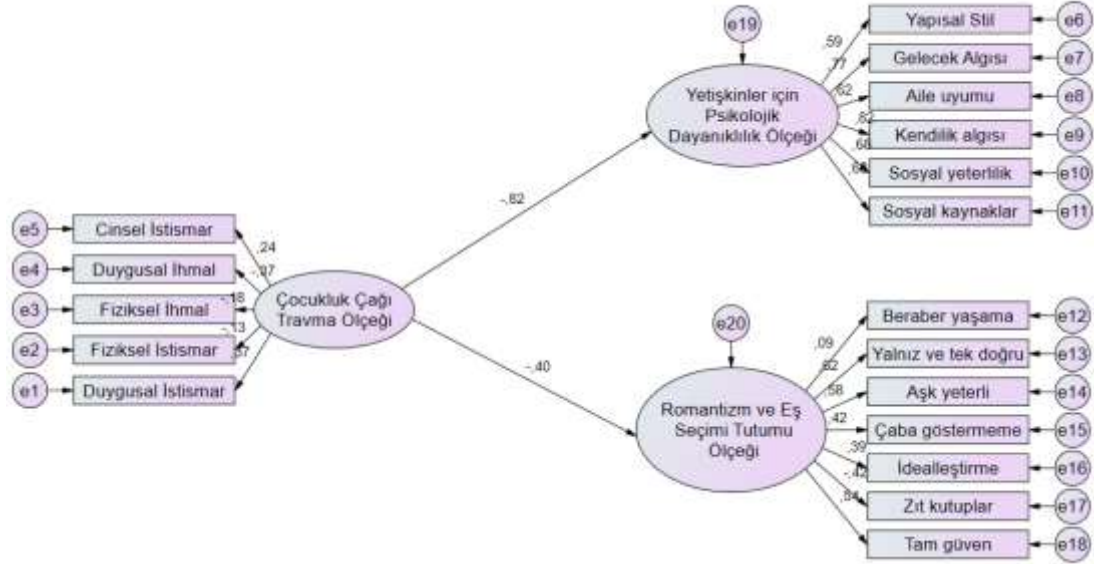
Çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların CTQ alt boyutu olan Fiziksel İstismar puanları ile REST alt boyutları olan Yalnız ve tek doğru puanları arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde korelasyon vardır ($p<0,05$). Travma yaşayanların Fiziksel İstismar puanlarındaki artış, Yalnız ve tek doğru boyutundan alınan puanlarda da artışına neden olmaktadır.

Araştırmaya dahil edilen ve Çocukluk döneminde travma yaşayan bireylerin CTQ alt boyutu olan Fiziksel İhmal puanları ile REST alt boyutu olan Beraber yaşama puanları arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde korelasyon olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Travma yaşayanların Fiziksel İhmal puanlarının artması, REST alt boyutu olan Beraber yaşama puanlarının azalmasına neden olmaktadır.

Araştırma kapsamına alınan, Çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların CTQ alt boyutu olan Cinsel İstismar puanları ile REST alt boyutu olan Tam güven puanları arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde korelasyon olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların Cinsel İstismar puanlarında görülen artış, Tam güven boyutundan aldıkları puanların da artmasına neden olmaktadır.

Şekil 2.

Çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların CTQ puanlarının RSA ve REST puanlarının yordama durumu

Şekil 2.'de araştırma kapsamına alınan travma yaşayan katılımcıların CTQ puanlarının RSA ve REST puanlarının yordama durumunun incelendiği Yapısal Eşitlik Modellemesine ilişkin Path diyagramı gösterilmiştir.

Şekil 2. incelendiğinde araştırmaya katılan çocukluk döneminde travma yaşayanların CTQ puanlarının RSA puanlarını negatif yönlü olarak ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı tespit edilmiştir ($\beta = -0,46; p < 0,05$). Bu durum çocukluk döneminde travma yaşamayan katılımcıların CTQ puanlarının artması halinde RSA puanlarını azalttığını göstermektedir.

Araştırma kapsamına alınan çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların CTQ puanlarının REST puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır ($\beta = -0,40; p > 0,05$). Başka bir ifadeyle travma yaşayan katılımcıların CTQ puanlarının REST puanlarına etki etmediği görülmüştür.

BÖLÜM V

Tartışma

Araştırmanın bu kısmında, çocukluk döneminde travmaya maruz kalan ve kalmayan yetişkin bireylerde psikolojik dayanıklılık ve eş seçimi ile olan ilişkileri incelenip, araştırmanın asıl ve alt amaçları niteliğinde bulunan sonuçlarla bağlantılı olarak literatür de yer alan tartışma ve yorumlar mevcuttur.

Bu çalışmanın amacı incelendiğinde; çocukluk çağında travma yaşamayanlara oranla yaşayanlarda daha çok duygusal-fiziksel istismar ve fiziksel ihmal oranı yüksek çıkmıştır. Buna benzer bir çalışmada Finkelhor ve Jones (2004) 2-17 yaşları arasındaki 2031 çocuk ile yürüttükleri çalışmada, yüksek oranda çocuğun en az bir istismar türüne maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Evren vd. (2011)'in yaptığı araştırma sonuçlarına baktığımızda katılımcıların yarısından fazlası en az bir çeşit istismarı çocukluk döneminde yaşadığını belirtmiştir. Zoroğlu ve ark. (2001) gerçekleştirdiği bir diğer çalışmada elde ettiği verilere göre, çalışmaya dahil olan bireylerin büyük bir oranının çocukluk çağı travması yaşadığı görülmektedir. Ayrıca travma yaşayanların bir kısmı tek çeşit bir travma, bir kısma iki farklı travma, bir kısmında üç veya daha fazla travma yaşadıklarını belirtmiştir. Ruhsal travma türü olarak değerlendirilen ihmal en sık karşılaşılan travma olarak ilk sırada yer alırken sonrasında duygusal travma, fiziksel travma ve cinsel istismar (ensest ile birlikte) gelmektedir.

Çocukluk çağı travması yaşamayan katılımcıların yapısal stil, gelecek algısı, sosyal yeterlilik ve çocukluk çağı travması yaşayan katılımcıların söz konusu alt boyutlardan ve ölçek genelinden daha yüksek ve anlamlı olduğu gözlenmiştir. Bunun aksine araştırmalar gösteriyor ki travmaya maruz kalan bireyler kendini suçlu hissetme, yetersizlik duygusu taşımaktadır (Zoroğlu vd., 2001). Çalışma ile daha önceki araştırmalar kıyaslandığında aralarında uyum görülmemektedir. Bunun nedeni olarak travma yaşayan bireylerin psikolojik dayanıklılığı artırmak için destek almış olmaları ya da farkındalıkları, travmanın izlerini silmiş ve ya hafifletmiş olabilir.

Çocukluk Döneminde travması olmayan katılımcıların beraber yaşama, aşk yeterli ve tam güven puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. İlişkilerin uzun süreli olması için üç filtreli aşamada eş değerlendirilir.

İlk filtrede çekicilik önemli etken olurken eş adayında sosyal özellikler aranır. İkinci filtrede ahlaki değerleri ve son filtrede de eşlerin ihtiyaçları karşılama seviyesi analiz ederek tercih edilir (Kerckhoff & Davis, 1962; Nazlı, 2014). Çalışma birbirini doğrular niteliktedir. CTQ genel puanının artması, RSA genel puanının ve Aile uyumu puanlarının artmasına neden olmaktadır. Bu çalışmanın sonuca göre travmaların artması psikolojik dayanıklılık ve aile uyumunu beraberinde getirmiştir. Bunların birlikte artışı bireylerin kendilerini geliştirme ve travmalarını iyileştirmelerinin etkisiyle olmaktadır (Bektaş & Özben, 2016).

Çocukluk çağında travma yaşamayan katılımcıların, fiziksel istismar puanındaki artış ile birlikte sosyal kaynaklar puanlarında artış olduğu gözlemlenmiştir. Bundan yola çıkarak kişinin fiziksel istismar yaşayıp, bunu kabullenmeyip bastırması ve zamanla öfkesini sağlıklı yönlendirerek sosyal kaynaklarını artırdığı düşünülmektedir.(Polat, 2007).

Yaptığımız araştırmalar neticesinde; katılımcıların duygusal ihmal puanlarının artması, gelecek algısı, aile uyumu ve kendilik algısı puanlarının da artışını etkilediği görülmüştür. Literatür incelendiğinde sonuçlar birbiri ile örtüşmemektedir, duygusal ihmale maruz kalındığında suçluluk duygusu, yargılama davranışlarıyla beraber öz kıyım oranlarının yüksek olduğu belirlenmiştir (Zoroğlu vd., 2001).Katılımcıların kendilik algısındaki pozitif değişimde eğitim başarısının etkili olduğu düşünülmektedir. Bununla paralel olarak sosyal çevre ve yükselen hayat şartları gelecek algısını olumlu etkilemiş olabilir.

Çocukluk Döneminde travma yaşamayan bireylerin cinsel istismar puanlarının artması, yapısal stil, gelecek algısı, kendilik algısı, sosyal yeterlilik, sosyal kaynaklar puanlarının azalmasına neden olmaktadır. Araştırmalar birbirini doğrular niteliktedir. Erol vd. (2013), çocukluk çağındaki istismar maruziyetlerinin erişkin bireylerde karakter sorunları, psiko-somatik bozukluklar, aşırı kaygı ve depresif yapıyla alakası olduğunu savunmaktadır. Bu sonuca göre cinsel istismara maruz kaldığında özgüven, topluma güven ve motivasyon kaybı bireylerin hayatını olumsuz etkilediği düşünülür.

Çocukluk Döneminde travma yaşamayan katılımcıların Duygusal istismar puanlarının artması, idealleştirme puanlarının azalmasına neden görülmektedir. Daha önceki araştırmalar incelendiğinde, duygusal ihmal edilmiş bireyler ilerde güvensiz, duygularını yönetemeyen ve uyumu başlatacak yönergeleri bulunmaktadır (Glaser, 2002). Bu sonuca göre araştırmalar birbirini destekler niteliktedir. Duygusal istismar

kişilerin kendilerine ve kendine bakan kişilere karşı inancını kaybetmesiyle eşe ya da partnerine karşı idealleştirmesini azaltmış olabilir.

Araştırmaya katılan ve çocukluk döneminde travma yaşamayan bireylerin duygusal ihmal puanlarının artması, aşk yeterli ve tam güven boyutlarından alınan puanların da artışına neden olmaktadır. Bunun aksine araştırmalarda duygusal istismar yaşamış olan bireyler alay edilme, aşağılanma gibi davranışlar yansımayla birlikte ikili ilişkilere yansıtmaktadır. Düşük benlik saygısının olması ile birlikte kendi ihtiyaçlarını görmezden gelerek karşı tarafın ihtiyaçlarını önemserler (Mullen PE, 1996). Bu çalışmanın sonucunda elde edilen verilere göre Büyükşahin'in (2006) yaptığı araştırmada elde ettiği verilerde de kadın bireylerin tutkulu aşk puanı, erkek bireylerin özgeci aşk puanının yüksek olduğu tespiti yapılmıştır. Ercan (2008) tarafından hazırlanan bir başka araştırma ise 590 yetişkin bireyle yürütülmüştür. Bu araştırmaya göre aşka dair tasavvurların cinsiyete göre anlamlı derecede ayrıştığını ve erkeklerde özgeci aşk puanının kadın bireylerden daha yüksektir. Bunlara ek olarak aşk eğilimlerinde gelenek ve inanç değerlerinin de etkili olduğu ifade edilebilir. Kadın ve erkeğe biçilen âşık olma ve aşk biçimleri gelenekler ve kültürler arasında farklı biçimler alabilir. Bu araştırmalar birbirini desteklemektedir.

Çocukluk döneminde travma yaşamayan bireylerin cinsel istismar puanlarında görülen artış, beraber yaşama puanlarında artışa neden olmaktadır. Literatüre bakıldığında cinsel istismara uğrayan bireylerde ikili ilişkiler kurma, sosyal hayatta ilişkileri devam ettirme becerilerinde sorun yaşarlar. İlişki kurmaktan ya kaçarlar ya da aşırı yakın olmak isterler (Tackett K. 2002). Bu sonuçlar bir yönüyle birbirini destekler niteliktedir. Cinsel istismar görülen bireylerin birlikte yaşama isteğindeki artışta, yaşadığı istismarı bastırma isteğinden birliktelikte aşırı yakınlık kurmayı tercih ediyor olabilir.

Çocukluk çağı travma puanındaki artış; aile uyumu, sosyal yeterlilik ve sosyal kaynaklarında artmasına sebep olduğu gözlenir. Araştırma sonucu ile literatür uyum göstermektedir. PD gelişimi için kişinin kendisini onaylaması, affetmesi suçluluk hissinden kaçınması önem taşır. Arıcıoğlu ve Çapan'ın 2014 yılında öğrencilerle yürüttükleri incelemelerde yanlış olayların sonuç olarak kendisine karşı olumlu duygulara sahip bireylerde PD oranını yüksek çıkarmıştır. Bu çıkarımla beraber istismar ve ihmal yaşayan kişilerin kendilerine karşı oluşan suçluluk duygusunun giderilmesi istismarcıyı affetmesinden çok daha kıymetlidir (Van Der Kolk, 2018.).

Çocukluk çağı travması yaşayan katılımcıların duygusal ihmal puanları arttıkça, katılımcıların gelecek algıları, aile uyumları ve sosyal kaynakları puan oranlarında da artış görülmüştür. Çalışma göstermiştir ki; çocukluk döneminde travma yaşayan katılımcıların duygusal istismar puanlarının artması, gelecek algısı ile kendilik algısı puanlarının azalmasında etkili bulunmuş. Katılımcılardan travmasını ifade edenler ve travmasını ifade etmeyenlerin üniversite mezunu bireylerden oluşmasıyla, PD ölçeği ile arasında belirgin bir fark görülmemektedir. Bu konuda ki bir araştırma şu şekildedir; Giriz'e (2007) göre birey sahip olduğu akademik başarının ve PD pozitif yönde etkileyen koruyucu faktör olarak karşımıza çıkar. Eğitim seviyesinde ki artış kişinin sosyo-ekonomik bakımdan güçlü saygı gören ve özgüvenini destekleyen bir durum olarak karşımıza çıkar (Bektaş ile Özben, 2016).

Pek çok araştırmanın (Aydın & İşmen, 2003; Beutel vd., 2017; Bozgun & Pekdoğan, 2018) ortaya koyduğu veriler ve sonuçlar bu araştırmanın elde ettiği veriler ve sonuçlar ile örtüşmektedir. Çocukluk travmasına maruz kalan bireylerin yetersiz gelir grubunda olması, düşük eğitim seviyesi neredeyse bütün araştırmalarda ortak bir bulgu olarak bizim araştırmamızda da elde edilen bir sonuçtur. Fakirlik ve yetersiz eğitim şartlarında yetişen çocuklar birçok açıdan dezavantajlıdır. Bu durumun etkisinin yetişkinlik çağında da sürmesi katılımcıların daha fazla istismar ve ihmale maruz kalmaları anlamına gelmektedir. Araştırma neticesinde elde edilen bu sonuç düşük gelir düzeyi ve eğitim seviyesine sahip ailelerde aile içi davranış kalıplarının çocuklara da aktarıldığını göstermektedir.

Ancak, bu alandaki bilimsel araştırmalar incelendiğinde cinsel istismar yaşamak ile ailenin eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik düzey ilişkisi kesin olarak tespit edilmiş bir husus olmadığı görülmektedir. Bu nedenle her sosyo-ekonomik düzeyde ve eğitim seviyesine sahip ailelerde farklı bir biçimde travmalar ile karşılaşmaktadır (Erükçü, 2013; Hedin, 2000).

Araştırmamızda çocukluk çağında travması olan katılımcıların duygusal istismar puanlarının artması aşk yeterli puanlarının azalmasına neden olmaktadır. Daha önce yapılmış olan araştırmalar incelendiğinde; duygusal istismar ve ihmale maruz kalan çocuklarda dışavurumla içe atma problemleri, sosyal yaşamda ilişkilerde bozulmalar, özgüvende azalmalar olmakla birlikte intihar davranışı gibi birçok bozuklukta görülür (Mullen, 1996). Bir başka araştırmada Yargıç vd. (2012) 91 erişkin hastayla gerçekleştirdikleri bir incelemede fiziki ve duygusal istismardan

kaynaklanan intihar ve kendine zarar verme davranışları gözlemlendiği ve aralarında bağlantı olduğunu tespit etmiştir. Dolayısıyla çalışmamız önceki araştırmaları doğrular nitelikte değildir. Bunun nedeni katılımcıların duygusal istismar yaşamalarına rağmen benlik saygılarındaki artış, travmaları ile sağlıklı bir şekilde yüzleşmeyi sağlar ve dersler çıkardığı takdirde bilinç dışı düzeyde hayatı negatif etkileyen unsurlar kalmayabilir. Böylece duygusal istismar; travma sonrası büyümeyle bireyin güçlenip gelişmesinde, olgunlaşmasında fırsat sağlamış olabilir.

Evlilik ve romantik ilişkilerde geçmiş yaşamdan izlerin gün yüzüne çıkması önemlidir. Çocuklukta travması olanlar rahat olmamakla birlikte ilişkilerine odaklanmakta sorunlar yaşamaktadır. Çiftlerin cinsel uyumlarına engel olabildiği gibi aralarındaki güven, inanç, sevgi gibi bağların sağlıklı kurulmasına da engel teşkil eder. Eşler bu sorunları bazen anlamlandıramasa da çocukluklarından gelen travma izleri peşlerinden gölge olarak gelmiştir. Erişkinlikte eş seçimlerinde, aile kurmalarında evlilik hayatlarında, çocuk yetiştirmelerinde etki etmektedir. Bu bağlamda Shaver (1992) tarafından yapılan çalışmada, 242 üniversite talebesi ile gerçekleştirilen bir araştırmada, bireyin bağlanma biçimi ile bireyin karakteri arasındaki ilişkiye dikkat çekilmiştir. Sonuçlara baktığımızda güvenli bir bağlanma tarzı kuran bireylerin güvensizlere göre daha az nörotik, daha az kaygılı ve daha dışa dönük daha sıcak kişiliğe sahip oldukları görülmüştür. Fakat ürkek bir bağlanma geliştirmiş bireylerin depresif, uyumsuz ve ilişkilerinde doyumsuz kişilik özellikleri sergiledikleri, ilişkilerinin daha kısa sürdüğü gözlenmiştir. Ayrıca korkulu bağlanma tipine sahip olan kişilerin ise sosyal ilişkiden kaçınan, duygusal iletişim kuramayan bireyler olduğu saptanmıştır.

Çocukluk çağında travma yaşayanların fiziksel istismar puanındaki artışın, yalnız ve tek doğru boyutunda alınan puanlarda artışa neden olduğu görülmüştür. Travma yaşayan bireylerin bilişsel, duygusal, fiziksel veya davranışsal reaksiyonlar göstermektedir. Çocuklarda fiziksel istismarın sonucu olarak TSSB gözlenebilmektedir (Kaplan, 1999). Bu tespitten yola çıkarak araştırmalar birbirini doğrular niteliktedir; bireyin alternatif düşüncelere sahip olmadığı, uyum sağlayamadığı ve bilişsel esnek olmadığı düşünülür. Çocukluk çağındaki bu travmalar, kişileri gelecekteki ilişkilerinde ve evlilik hayatlarında problem çözme becerileri ve uyum sağlamaları noktasında negatif etkileyebilir.

Çalışmaya göre; çocukluk döneminde travma yaşayan bireylerin fiziksel istismar puanlarındaki artış, kendilik algısı, sosyal yeterlilik ve sosyal kaynaklar puanları arasında artışa neden olmaktadır. Literatür incelendiğinde ise; fiziksel istismara maruz kalmış çocuklarda sosyal işlevsellik bakımından birçok konuda eksiklik, yetersizlik ve yakın ilişki kurmada zorlanmalar görülmektedir (Kaplan, 1999). Araştırmalar birbirini doğrular nitelikte değildir. Çalışmadan yola çıkarak bireylerin kendilerine yöneltilen tehditkâr ve travmayı hedef alan yaşantılarına karşın, dersini tam çıkardığında bu yüklerinden arınışı yaşam kalitesinin artırabilir. Travmatik yaraları iyileştirerek güçlenmek ve olgunlaşmak iç dünyadaki sürekli karmaşa ve huzursuzluk hissini yerini dinginlik halinin alması sosyal hayatta daha mücadelecili olduğu düşündürmektedir.

BÖLÜM VI

Sonuç ve Öneriler

Sonuç

Çocukluk çağında travma yaşamayanlara oranla yaşayanların daha çok duygusal istismar, fiziksel istismar ve fiziksel ihmal oranı yüksek bulunmuştur. Çocukluk çağında travma yaşayanlarda yapısal stil, gelecek algısı, sosyal yeterlilik ve RSA puanları yüksek ve anlamlı görülmüştür. Çocukluk çağı travması olmayanlarda beraber yaşama, aşk yeterli ve tam güven puanlarında anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Yalnız ve tek doğru çaba göstermeme idealleştirme, zıt kutuplar puanları ile benzer görülmüştür. Çocukluk döneminde travma ölçeği puanlarının artması PD puanlarının ve aile uyumu puanlarının artmasıyla pozitif ilişkisi görülmüştür. Travma belirtmeyen katılımcıların duygusal istismar puanlarının artması, idealleştirme puanlarının azalmasına neden olduğu görülmüştür.

CTQ puanlarının artması, RSA puanlarının ve aile uyumu puanlarının artmasına neden olmaktadır bunun yanı sıra çocukluk çağında travma yaşayan katılımcıların fiziksel istismar puanlarının artması sosyal kaynaklarda artışı travma yaşadığını belirten katılımcılardan duygusal ihmal puanlarının artması gelecek algısı, aile uyumu ve kendilik algısı puanlarının artmasına neden olmuştur.

Çocukluk döneminde travma yaşayan bireylerin fiziksel istismar puanlarındaki artış; kendilik algısı, sosyal yeterlilik ve sosyal kaynaklar puanları arasında artış gözlenmiştir. Travma yaşayan katılımcıların duygusal istismar puanlarının artması. RSA alt boyutu aşk yeterli puanların azalmasına neden olduğu saptanmıştır.

Öneriler

- Devlete göre öneriler; Devletin anne-baba adaylarına yönelik güvenli bağlanma, sağlıklı ebeveyn çocuk ilişkisi konulu hazırlık eğitimlerin planlanması ve hayata geçirilmesi çocuklarda duygusal ve fiziksel ihmalin olmasına engel olabilir.
- Ebeveynlik süresi boyunca her dönemin farklı zorlukları için anne-babalara baş edebilme becerilerini destekleyici çalışmalar yapılması, eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin devlet tarafından desteklenmesi faydalı olabilir.
- Psikolojik dayanıklılığın eğitim düzeyleri üzerinde ki pozitif etkisi görülmüştür. Eğitim konusunda devletin destekleyici çalışmaları önerilir.
- İstismar önlemleri kapsamında koruyucu konumundaki aile, öğretmen, sağlık çalışanları konuya yaklaşım tarzları hakkında duyarlı olmaları adına sürekli canlı tutacak bilgilendirme ve yönlendirmeler hazırlanabilir.
- Klinisyenlere göre öneriler; çocuğun fiziksel ve zihinsel bakımdan gelişiminin tamamlanmasının yanında çocukluk çağı ve erişkin dönemde birçok psiko-sosyal problemlere sebebiyet veren çocukluk çağı travmasının yaşanmasının önüne geçmek; gerçekleşmesi sonrasında ise hem çocukluk döneminde hem de sonrasında disiplinli bir yaklaşım dâhilinde incelenmesi; ruh sağlığı çalışanlarının uzun süreli takip etmesi önerilir.
- Klinisyenler danışanlarına çocukluk dönemindeki travmaların bağlanma stillerinin anne baba tutumlarını çocukluğun yetişkinlik dönemindeki ilişkilerini, eş seçimini etkileyeceği düşünülerek aileleri bu konuda bilgilendirmesi ve toplumsal bilinç oluşturması önerilir.
- Anne babalara travmaya yol açabilecek konularda eğitim verilebilir. Öfke kontrolü problemi olan aile bireyi varsa tedavi olması ve sürecinin takibe alınması önerilir.

- Araştıracaklara göre öneriler; araştırmalara, geçerlilik ve güvenirliğini artırmak için daha geniş katılımcıların dahil edilmesi etkili olabilir. Evli ve boşanmış bireyler dâhil edilerek genişletilebilir. Yaş grupları genişletilebilir. 40 -60 yaş grubu da çalışmaya dâhil edilebilir.

Kaynakça

- Afifi, T.O., MacMillan, H.L., Boyle, M., Taillieu, T., Cheung, K. & Sareen, J.(2014). *Child abuse and mental disorders in Canada*. CMAJ, 186(9). 324-332.
- Akar, A. (2018). *Psikolojik sağlamlık programının ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeyine etkisi* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No. 495589).
- Atak, H. ve Taştan, N. (2012). Romantik ilişkiler ve aşk. *Current Approaches in Psychiatry*, 4(4):520-546. <https://doi.org/10.5455/cap.20120431>
- Al-Fayez, G. A., Ohaeri, J. U., & Gado, O. M. (2012). Prevalence of physical, psychological, and sexual abuse among a nationwide sample of Arab high school students: association with family characteristics, anxiety, depression, self-esteem, and quality of life. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*, 47(1), 53–66. <https://doi.org/10.1007/s00127-010-0311-2>
- Altıparmak, S., Yıldırım, G., Yardımcı, F. ve Ergin, D. (2013). Annelerden alınan bilgilerle çocuk istismarı ve etkileyen etkenler. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 14, 354-361.
- APA. (2019). *The resilience*. Erişim adresi: <https://dictionary.apa.org/resilience>
- Aral, N., ve Gürsoy, F. (2001). Çocuk hakları çerçevesinde çocuk ihmal ve istismarı. *Milli Eğitim Dergisi*, 151(5), 27-54.
- Aydemir, Ö. ve Köroğlu, E. (2012). *Psikiyatride kullanılan klinik ölçekler*. Ankara: HYB Basım Yayın.
- Aydın, O. (2013). 18-25 Yaş Grubu Erkeklerde Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantısının İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18 (18) , 7-20 . Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/en/pub/maruaebd/issue/379/2589>
- Bacanlı, H. (2001). Eş Tercihleri. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 2 (15) , 7-16 . Erişim Adresi <https://dergipark.org.tr/en/pub/tpdrd/issue/21435/229710>
- Baucom, D. H., Epstein, N., Sayers, S., & Sher, T. G. (1989). The role of cognitions in marital relationships: definitional, methodological, and conceptual issues. *Journal of consulting and clinical psychology*, 57(1), 31–38. <https://doi.org/10.1037//0022-006x.57.1.31>

- Basım, H. N. ve Çetin, F. (2011). Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği'nin güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22(2), 104-114.
Erişim adresi:
<http://www.turkpsikiyatri.com/data/unpublishedarticles/y59uuhb.pdf>
- Bektaş, M. & Özben, Ş. (2016). Evli bireylerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin bazı sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (1) , 215-240. DOI: 10.18026/cbusos.16929
- Bernstein, D. P., Fink, L., Handelsman, L., Foote, J., Lovejoy, M., Wenzel, K., Sapareto, E., & Ruggiero, J. (1994). Initial reliability and validity of a new retrospective measure of child abuse and neglect. *The American Journal of Psychiatry*, 151(8), 1132–1136. <https://doi.org/10.1176/ajp.151.8.1132>
- Beutel, M. E., Tibubos, A. N., Klein, E. M., Schmutzer, G., Reiner, I., Kocalevent, R. D., & Brähler, E. (2017). Childhood adversities and distress - The role of resilience in a representative sample. *PloS one*, 12(3), e0173826.
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.017382>
- Briere, C. T. Hendrix, C. Jenny & T. A. Reid, Eds.), *The APSAC handbook on child maltreatment* (2. basım) içinde (3-20). California: Sage Publications
- Bozgun, K., & Pekdoğan, S. (2018). Öğretmen adaylarının çocukluk dönemi örselenme yaşantılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(67), 982-996.
<https://doi.org/10.17755/esosder.335415>
- Buss, D. M., & Barnes, M. (1986). Preferences in Human Mate Selection. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, 559-570.
<http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.50.3.559>
- Buss, D. M., & Schmitt, D. P. (1993). Sexual strategies theory: an evolutionary perspective on human mating. *Psychological review*, 100(2), 204–232.
<https://doi.org/10.1037/0033-295x.100.2.204>
- Buss, D. M. (2019). *Evolutionary psychology: The new science of the mind*. New York (N.Y.: Routledge, Taylor & Francis Group.
- Büyüköztürk. Ş,(2012). *Örnekleme Yöntemleri*.
- Büyükşahin, A. (2006) Yakın İlişkilerde Bağlanım: Yatırım Modelinin Bağlanma Stilleri ve Bazı İlişkisel Değişkenler Yönünden İncelenmesi, *Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi, Ankara

- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2017). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. *Pegem Atıf İndeksi*, 80-100.
- Gençer, Ö. Özbek A., Özyurt G., Kavurma C., (2016). Çocuk ve ergenlerde aile dışı ve aile içi cinsel istismar olgularının karşılaştırılması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17(1), 56 - 64.
- Cicchetti D. (2010). Resilience under conditions of extreme stress: a multilevel perspective. *World psychiatry : official journal of the World Psychiatric Association (WPA)*, 9(3), 145–154. <https://doi.org/10.1002/j.2051-5545.2010.tb00297.x>
- Child Welfare Information Gateway. (2013). What is child abuse and neglect? Recognizing the signs and symptoms. *Washington, DC: U.S. Department of Health and Human Services, Children's Bureau*. Erişim Adresi: <https://www.childwelfare.gov/pubPDFs/whatiscan.pdf>
- Clément, M.È., Bérubé, A. & Chamberland, C. (2016). Prevalence and risk factors of child neglect in the general population. *Public Health*, 138, 86-92. <https://doi.org/10.1016/j.puhe.2016.03.018>
- Crowley, B. J., Hayslip, B. ve Hobdy, J. (2003). Psychological hardiness and adjustment to life events in adulthood. *Journal of Adult Development*, 10(4), 237-248. <https://doi.org/10.1023/A:1026007510134>
- Cihan-Güngör, H., Yılmaz, M. ve Balcı-Çelik, S. (2011). Romantizm ve Eş Seçimi Tutum Ölçeğinin uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 180-190.
- Cobb, N.P., Larson, J.H. and Watson, W.L. (2003). Development of the Attitudes About Romance and Mate Selection Scale. *Family Relations*, 52: 222-231. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2003.00222.x>
- Conway, T. & Hutson, R., (2008). Healthy Marriage and the Legacy of Child Maltreatment: A Child Welfare Perspective. Erişim Adresi: <https://policycommons.net/artifacts/979753/healthy-marriage-and-the-legacy-of-child-maltreatment/1708880/>
- Çalım, M. (2017). *Üniversite Öğrencilerinin Romantizm ve Eş Seçimine İlişkin Tutumları İle Sosyotropik-otonomik Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Çalışkan, Ö. (2017). *Tutum değişiminin deneysel yöntemle incelenmesi: Öğretmen adayları arasında bilişsel uyumsuzluk, yılmazlık ve örgütsel değişime hazır*

olma durumunun bir yol analizi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

- Çapan, B.E. ve Arıcıoğlu, A. (2014). Psikolojik Sağlamlığın Yordayıcısı Olarak Affedicilik. *E- Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 70- 82.
<https://doi.org/10.19160/e-ijer.05325>
- Çeçen, A.R. (2007). Çocuk cinsel istismarı: Sıklığı, etkileri ve okul temelli önleme yolları. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 4(1), 1-17.
- Helvacı Çelik, F. G. & Hocaoğlu, Ç. (2018). Çocukluk Çağı Travmaları: Bir Gözden Geçirme. *Sakarya Tıp Dergisi*, 8 (4) , 695-711. DOI: 10.31832/smj.454535
- Çetinkaya, A. (2018). Lise öğrencilerinin kendini toparlama gücü düzeyleri ve öznel iyi oluşu artırma stratejilerinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara. Erişim Adresi:
https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=fS4sqEZr79C_n60Rk6MjFV_6U_O_f_UVkMAySt1QgQYDXaZKJa_qZE7b8zV3FCc6Z
- Minty, B. (2005). The nature of emotional child neglect and abuse. In J. Taylor & B. Daniel (Eds.), *Child neglect: Practice issues for health and social care* (pp. 57– 72). London, UK: Jessica Kingsley.
- Demirci, K. (2016). Çocukluk çağı travmaları ve obsesif kompulsif belirtilerin ilişkisinin incelenmesi. *Journal of Mood Disorders*, 6(1), 7-13. DOI: 10.5455/jmood.20160303113111
- Dokgöz, H. Şam, B. Ersoy, G. ve Müsellim, N.T. (2002). Ölümle sonuçlanan çocuk ihmali: Bir olgu sunumu. *The Bulletin of Legal Medicine*, 7(3), 105-108.
- Efe, E. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçme Eğilimleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Egeland B. (2009). Taking stock: childhood emotional maltreatment and developmental psychopathology. *Child abuse & neglect*, 33(1), 22–26.
<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2008.12.004>
- Ercan, H. (2008) *Genç Yetişkinlerin Aşk Biçemleri ve Benlik Tipleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Erol, A., Ersoy, B., Mete, L. (2013) Majör Depresyonda Özkıyım Girişimi ile Çocukluk Çağı Örselenmeleri Arasındaki İlişki, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 24 (1) : 1-6.

- Erükçü, G. (2013). *Farklı sosyo-ekonomik düzeyden gelen ergenlerin çocukluk dönemi örselenme yaşantılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara
- Evren, C., Dalbudak, E., & Evren, B. (2011). Childhood trauma and quality of life among alcohol dependent men. *Anadolu Psikiyatri Derneği*, 12, 245-252.
- Feerick, M. M. & Snow, K. L. (2005). The relationships between childhood sexual abuse, social anxiety, and symptoms of posttraumatic stress disorder in women. *Journal of Family Violence*, 20(6), 409-419.
<https://doi.org/10.1007/s10896-005-7802-z>
- Finkelhor, D. and Jones, L. M. (2004). Explanations for the decline in child sexual abuse cases. *Juvenile Justice Bulletin*, No. NC199298, 1-12. Erişim Adresi: <https://scholars.unh.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1011&context=ccrc>
- Fitness, J. (2006). Emotion And Cognition in Close Relationships. P. Noller ve J.A. Feeney (Eds.), *Close relationships: functions, forms and processes*. New York: Psychology Press.
- Friborg, O., Barlaug, D., Martinussen, M., Rosenvinge, J. H., & Hjemdal, O. (2005). Resilience in relation to personality and intelligence. *International journal of methods in psychiatric research*, 14(1), 29–42. <https://doi.org/10.1002/mpr.15>
- Finzi, R., Cohen, O., Sapir, Y., & Weizman, A. (2000). Attachment styles in maltreated children: a comparative study. *Child psychiatry and human development*, 31(2), 113–128. <https://doi.org/10.1023/a:1001944509409>
- Ford, J. D., Gagnon, K., Connor, D. F., & Pearson, G. (2011). History of interpersonal violence, abuse, and nonvictimization trauma and severity of psychiatric symptoms among children in outpatient psychiatric treatment. *Journal of interpersonal violence*, 26(16), 3316–3337.
<https://doi.org/10.1177/0886260510393009>
- Glaser D. (2002). Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): a conceptual framework. *Child abuse & neglect*, 26(6-7), 697–714.
[https://doi.org/10.1016/s0145-2134\(02\)00342-3](https://doi.org/10.1016/s0145-2134(02)00342-3)
- Goodwin, R. D., & Stein, M. B. (2004). Association between childhood trauma and physical disorders among adults in the United States. *Psychological medicine*, 34(3), 509–520. <https://doi.org/10.1017/s003329170300134x>

- Gül, A., Gül, H., Erberk Özen, N. ve Battal, S. (2016). Çocukluk çağı travmaları zemininde depresyon anksiyete ve dissosiasyon semptomları ilişkisinin araştırılması. *Journal of Mood Disorders*, 6(3), 107-115.
- Güloğlu, B., Kararımak, Ö. ve Emiral, E. (2016). Çocukluk Çağı Travmalarının Tinsellik ve Affetme Üzerindeki Rolü. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17(4), 309-316
- Gürkan, U. (2006). *Grupla psikolojik danışmanın üniversite öğrencilerinin yılmazlık düzeyine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara. Erişim Adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=ePX_SaJ0b35Gq45swKG3IDgVQZJsBUEjMPwfYupkubnaOWfoLe6PAy3bEWDL2q6H
- Güngör, H. C., Yılmaz, M., ve Çelik, B.S., (2011). Romantizm ve Eş Seçim Tutum Ölçeğinin Uyarlanması Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 180–190.
- Gökçe, B. (1978). Evlilik kurumuna sosyolojik bir yaklaşım, *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 7-21.
- Haspolat, A. (2019). Travma Sonrası Stres Belirtileri ve Travma Sonrası Büyüme: Temel İnançlardaki Değişim, Ruminasyonlar ve Bilgece Farkındalığın Rolü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Ankara. Erişim Adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=T1mWGp9MngYYkCSgiJvtVmHBx0M9B5qQquqvPvmVGuGn_1ja259pviI03ghqw58B
- Hedin, L. W. (2000). Physical and sexual abuse against women and children. Current opinion. *Journal of Current Opinion in Obstetrics & Gynecology*, 12(5), 349-355.
- Hosseini, F. A., Momennasab, M., Yektatalab, S., & Zareiyan, A. (2019). Presence: the cornerstone of spiritual needs among hospitalised patients. *Scandinavian journal of caring sciences*, 33(1), 67–76. <https://doi.org/10.1111/scs.12602>
- Hunter A. J. (2001). A cross-cultural comparison of resilience in adolescents. *Journal of pediatric nursing*, 16(3), 172–179. <https://doi.org/10.1053/jpdn.2001.24180>
- Iffland, B., Brähler, E., Neuner, F., Häuser, W., & Glaesmer, H. (2013). Frequency of child maltreatment in a representative sample of the German

- population. *BMC public health*, 13, 980. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-13-980>
- İnci, F., & Boztepe, H. (2013). Travma Sonrası Büyüme: Öldürmeyen Acı Güçlendirir mi?. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 4(2), 80-84.
- Confer, J. C., Easton, J. A., Fleischman, D. S., Goetz, C. D., Lewis, D. M., Perilloux, C., & Buss, D. M. (2010). Evolutionary psychology. Controversies, questions, prospects, and limitations. *The American psychologist*, 65(2), 110–126. <https://doi.org/10.1037/a0018413>
- Jones, E., & Wessely, S. (2007). A paradigm shift in the conceptualization of psychological trauma in the 20th century. *Journal of anxiety disorders*, 21(2), 164–175. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2006.09.009>
- Kalkan, M. (2012). Eş Seçimi ve Eş Seçiminde Önemli Faktörler. Kalkan, M., Hamamcı, Z., (Edt.) *Evlilik Öncesi Psikolojik Danışma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kaplan, S. J., Pelcovitz, D., & Labruna, V. (1999). Child and adolescent abuse and neglect research: a review of the past 10 years. Part I: Physical and emotional abuse and neglect. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 38(10), 1214–1222. <https://doi.org/10.1097/00004583-199910000-00009>
- Kars, Ö. (1996). Çocuk istismarı: Nedenleri ve sonuçları, İzmir: Büro Basımevi.
- Kasapkara, A. ve Kasapkara, B. (2013). 20-30 Yaş Grubu Bekâr Erkeklerin Eş Seçimine Yönelik Tutumları ve Eşten Beklentilerinin Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(34), 792-80.
- Kaya, S. (2014). *Çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ölçeği kısa formunun Türkçeye uyarlanması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
- Kerckhoff, A. C., & Davis, K. E. (1962). Value consensus and need complementarity in mate selection. *American Sociological Review*, 27(3), 295–303. <https://doi.org/10.2307/2089791>
- Kıvrak, Y., Gey, N., Kıvrak, A. H., Kokaçya, H. M., Çöpoğlu, S. Ü. ve Arı, M. (2015). Kadına Yönelik Eş Şiddeti, Çocukluk Travmaları, Depresyon ve Yaşam Kalitesi. *Toplum Temelli Çalışma Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16:314-322.

- Klag, S., & Bradley, G. (2004). The role of hardiness in stress and illness: An exploration of the effect of negative affectivity and gender. *British journal of health psychology*, 9(Pt 2), 137–161.
<https://doi.org/10.1348/135910704773891014>
- Koç, F., Halıcioğlu, O., Akşit, S. (2014). Hangi bulgular fiziksel istismarı düşündürür?. *The Journal of Pediatric Research*, 1(1), 1-5.
- Korkmaz, B. (2008). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin anne-babalarının duygusal zekâ düzeyleri ile eğitim beklentileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kulaksızoğlu, A. (2001). *Ergenlik psikolojisi* (4.baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kounou, K. B., Bui, E., Dassa, K. S., Hinton, D., Fischer, L., Djassoa, G., Birmes, P., & Schmitt, L. (2013). Childhood trauma, personality disorders symptoms and current major depressive disorder in Togo. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*, 48(7), 1095–1103. <https://doi.org/10.1007/s00127-012-0634-2>
- Kurdek, L. A. (1992). Assumptions versus standards: The validity of two relationship cognitions in heterosexual and homosexual couples. *Journal of Family Psychology*, 6(2), 164–170. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.6.2.164>
- Langeroodi, R. R., Masoud, A. & Masoud H. (2011). The Investigation of Biological and Psychological of Marriage Criteria from the View Points of Iranian University Students with that of their Parents. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, (28):406-410.
<https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.11.077>
- Levine, P. A., Frederick, A. (1997). *Kaplanı uyandırmak: Travmayı iyileştirmek*. Çetinkaya, Z. (Çev.) İstanbul: Butik Yayıncılık.
- Lopez, O., Haigh, C. and Burney, S. (2004), Relationship between hardiness and perceived stress in two generations of Latin American migrants. *Australian Psychologist*, 39: 238-243. <https://doi.org/10.1080/00050060410001701906>
- Luthans, F., Avolio, B. J., Avey, J. B., & Norman, S. M. (2007). Positive psychological capital: Measurement and relationship with performance and satisfaction. *Personnel Psychology*, 60(3), 541–572. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6570.2007.00083.x>
- Masten, A. S. (1994). Resilience in individual development: Successful adaptation despite risk and adversity: Challenges and prospects. In M. Wang, & E.

- Gordon (Eds.), *Educational resilience in inner city America: Challenges and prospects* (pp. 3-25). Lawrence Erlbaum.
- Masten A. S. (2001). Ordinary magic. Resilience processes in development. *The American psychologist*, 56(3), 227–238. <https://doi.org/10.1037//0003-066x.56.3.227>
- Masten A. S. (2014). Global perspectives on resilience in children and youth. *Child development*, 85(1), 6–20. <https://doi.org/10.1111/cdev.12205>
- Metin, Mustafa.(2014). Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Murstein, B. I. (1970). Stimulus value role: A theory of marital choice. *Journal of Marriage and the Family*, 32(3), 465–481. <https://doi.org/10.2307/350113>
- Murstein, B. I. (1976). *Who will marry whom?: Theories and research in marital choice*. New York: Springer Pub. Co.
- Nazlı, S. (2014). Aile Danışmanlığı, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Newman, R. (2005). APA's resilience initiative. *Professional Psychology: Research and Practice*, 36(3), 227–229. <https://doi.org/10.1037/0735-7028.36.3.227>
- Örsel, S., Karadağ, H., Karaoğlan Kahiloğulları, A. ve Akgün Aktaç, E. (2011). Psikiyatri hastalarında çocukluk çağı travmalarının sıklığı ve psikopatoloji ile ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Derneği*, 12, 130-136.
- Özcan, Ç., Ünsal Saç, R. ve Taşar, M.A. (2017). İstismara uğradığını belirten ergenlerin sosyo-demografik özellikleri. *Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi*,1-8.
- Özgentürk, İ. (2014). Çocuk İstismarı ve İhmal. *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 265- 278.
- Özgüven, İ. E. (2014). *Evlilik ve Aile Terapisi*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Öztürk, M. (2011). *Çocuk hakları açısından çocuk ihmali ve istismarı el kitabı*. İstanbul: Çocuk Hakları Yayınları.
- Öztürk, E. (2020). *Travma ve Dissosiyasyon: Psikotravmatoloji Temel Kitabı*. 2. Baskı. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri, s: 3-185.
- Parsons, T. T. (1997). *Sources and Stages of Mate Selection, Relationship Development and Marriage*. ProQuest Dissertations and Theses.
- Plotnik, R. (2009). *Psikolojiye Giriş*. (Çev: Geniş, T.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.

- Priest, J., Burnett, M., Thompson, R., Vogel, A. & Schvaneveldt, P. L. (2009). Relationship Dissolution and Romance and Mate Selection Myths. *Family Science Review*, (14):48-57.
- Polat, O. (2007). Tüm boyutlarıyla çocuk istismarı – Tanımlar 1. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ruppert, F. (2011). Travma, bağlanma ve aile konstelasyonları: Ruhun yaralarını anlamak ve iyileştirmek (Fatma Zengin, Çev.) İstanbul: Kaktüs Yayınları.
- Sadock, B.J. & Sadock, V.A. (2004). *Kaplan and Sadock's synopsis of psychiatry: Behavioral sciences / Clinical psychiatry* (10th ed.). USA: Lippincott Williams & Wilkins.
- Santrock, J. W. (2014). *Yaşam Boyu Gelişim*. (Çev. Yüksel. G), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Shannon, J. B. (Ed.). (2009). *Child Abuse Sourcebook*. Detroit, MI: Omnigraphics.
- Smith, E.E., Hoeksema, S., Fredrickson, B., & Loftus, R.G. (2003). Psikolojiye Giriş, (Çev; Öncül, Ö. ve Ferhatoğlu, D.), Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Sofuoğlu, Z., Oral, R., Aydın, F., Cankardeş, S., Kandemirci, B., Koç, F., Halıcıoğlu, O., & Akşit, S. (2014). Epidemiological study of negative childhood experiences in three provinces of Turkey. *Türk pediatri arsivi*, 49(1), 47–56. <https://doi.org/10.5152/tpa.2014.838>
- Solmuş, T. (2010). Eş seçiminden boşanmaya romantik ilişkiler, evlilik ve aile. içinde Solmuş, T. (Ed.), *Romantik ilişkiler evlilik ve ana-baba-çocuk ilişkileri*. (s. 1- 24). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Spertus, I. L., Yehuda, R., Wong, C. M., Halligan, S., & Seremetis, S. V. (2003). Childhood emotional abuse and neglect as predictors of psychological and physical symptoms in women presenting to a primary care practice. *Child abuse & neglect*, 27(11), 1247–1258. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2003.05.001>
- Sun, Y. P., Zhang, B., Dong, Z. J., Yi, M. J., Sun, D. F., & Shi, S. S. (2008). Psychiatric state of college students with a history of childhood sexual abuse. *World journal of pediatrics : WJP*, 4(4), 289–294. <https://doi.org/10.1007/s12519-008-0052-4>
- Swenson, C. C. & Kolko, D. J. (2000). Long term management of the developmental consequences of child physical abuse. içinde R. M. Reece, (Ed.), *Treatment*

- of child abuse: Common ground for mental health, medical and legal practitioners* (135-154). Baltimore: The Johns Hopkins University Press.
- Şar, V., Öztürk, E. & İkikardeş, E. (2012). Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeğinin Türkçe Uyarlamasının Geçerlilik ve Güvenilirliği. *Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi*, 32(4), 1054-63.
- Şar, V. (2017). Savaş ve Terör Yaşantılarında Travma Sonrası Stres. *Okmeydanı Tıp Dergisi*, 33(Ek sayı), 114-120.
- Kendall-Tackett K. (2002). The health effects of childhood abuse: four pathways by which abuse can influence health. *Child abuse & neglect*, 26(6-7), 715-729. [https://doi.org/10.1016/s0145-2134\(02\)00343-5](https://doi.org/10.1016/s0145-2134(02)00343-5)
- Taner, Y. ve Gökler, B. (2004). *Çocuk İstismarı ve İhlali: Psikiyatrik Yönleri*. Hacettepe Tıp Dergisi, 35, 82-86.
- Tıraşçı, Y. ve Gören, S. (2007). *Çocuk İstismarı ve İhmali*. Dicle Tıp Dergisi, 34(1), 70-74.
- Tire, Y. (2011). *Ön ergenlerde olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik ile algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Topçu, S. (2009). *Cinsel İstismar*. Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Topbaş, M. (2004). İnsanlığın büyük bir ayıbı: Çocuk istismarı. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni, 3(4), 76-80.
- Tuzer, D. (2016) *Üniversite öğrencilerinin eş seçimi tutumlarının bireysel özellikleri açısından incelenmesi*, yüksek lisans tezi, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı
- Van Der Kolk, Bessel A. (2018). *Beden Kayıt Tutar*. İstanbul. Nobel Yaşam Yayınevi.
- Waller, M. R. & McLanahan, S. S. (2005). "His" And "Her" Marriage Expectations: Determinants And Consequences. *Journal of Marriage and Family*, 67(1):53-67. <https://doi.org/10.1111/j.0022-2445.2005.00005.x>
- Werner, E. E. (1993). Risk, resilience, and recovery: Perspectives from the Kauai Longitudinal Study. *Development and Psychopathology*, 5(4), 503-515. doi:10.1017/S095457940000612X
- World Health Organization. (1999). *Report on the consultation of child abuse*. Geneva. Erişim Adresi:

https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/65900/WHO_HSC_PVI_99.1.pdf?sequence=1&isAllowed=y

- Winch, R. F., Ktsanes, T., & Ktsanes, V. (1955). Empirical elaboration of the theory of complementary needs in mate-selection. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 51(3), 508–513. <https://doi.org/10.1037/h0042235>
- World Health Organization. (September, 2016). Child maltreatment. 17 Aralık 2017, https://www.who.int/docs/default-source/documents/child-maltreatment/child-maltreatment-infographic-en.pdf?sfvrsn=7d798249_2
- Yargıç, İ., Ersoy, E. ve Batmaz Oflaz, S. (2012). Çocukluk çağı travmalarının intihar girişimi ve kendine zarar verme davranışı ile ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 13, 277-284.
- Yaşayanlar, E. (2018). *Evlili ve Boşanmış Bireylerin Psikolojik Dayanıklılıklarının Karşılaştırılması*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul.
- Yavuzer, H.(2010). *Evlilik Okulu*, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yıldırım İ. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçme Kriterleri. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*. 3 (27), 15-30.
- Zeren, C., Yengil, E., Çelikel, A., Arık, A. ve Arslan, M. (2012). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı istismarı sıklığı. *Dicle Tıp Dergisi*, 39(4), 536-541.
- Zoroğlu, S. S., Tüzün, Ü., Şar, V., Öztürk, M., Kora, M. ve Alyanak, B. (2001). Çocukluk dönemi istismar ve ihmalinin olası sonuçları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2(2), 69-7.

Ekler

Ek - 1 Bilgilendirme formu

Sayın Katılımcı,

Bu araştırma Zübeyde Hafizoğlu tarafından Doç. Dr. Meryem Karaaziz danışmanlığında Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Tezli Yüksek lisans programı tez çalışması kapsamında yürütülmektedir.

Araştırmanın amacı, çocukluk çağında travması olan yetişkin bireylerin psikolojik dayanıklılık ve eş seçme tutumunun incelenmesidir. Bu amaçla size bir adet sosyo-demografik bilgi formu ve çocukluk çağı travmaları ölçeği (28 madde), Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (33 madde), Romantizm ve eş seçimi tutum ölçeği (32 madde) oluşan bir batarya ulaştırılmıştır.

Araştırmaya katılım isteğe bağlıdır ve gönüllülük esastır. Uygulama sırasında vazgeçebilir, çalışmadan ayrılabilirsiniz. Uygulanan form ve ölçeklerde vereceğiniz bilgiler bilimsel araştırma amacıyla kullanılacağı için lütfen adınızı yazmayınız. Verdiğiniz yanıtlar kesinlikle gizli kalacaktır ve araştırma ekibi dışında kimse ile paylaşılmayacaktır. Bu çalışmada toplanan veriler, yalnızca akademik araştırma amacı ile kullanılacak ve sadece ulusal/uluslararası akademik toplantılarda ve/veya yayınlarda sunulacaktır. Size sorulan soruların doğru ya da yanlış yanıtları yoktur. Soruları cevaplarken hepsini okuyarak boş bırakmadan cevaplamanız, samimi ve açık olmanız araştırma sonuçları için oldukça önemlidir.

Araştırmaya yapacağınız katkı için teşekkür ederiz.

Psikolog Zübeyde HAFIZOĞLU

Ek-2 Aydınlatılmış Onam Formu

Bu araştırma Zübeyde Hafizoğlu tarafından Doç. Dr. Meryem KARAAZİZ danışmanlığında Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Tezli Yüksek lisans programı tez çalışması kapsamında yürütülmektedir.

Araştırmanın amacı, çocukluk çağında travma yaşayan yetişkin bireylerdeki psikolojik dayanıklılık ve eş seçimi tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu araştırma tamamen bilimsel bir amaçla yapılmaktadır. Çalışmada kimlik bilgileriniz yer almayıp gizli tutulacaktır. Elde edilen veriler tamamen istatistiksel veri olarak kullanılacaktır. Yanıtlarınızda samimi ve açık olmanız araştırmanın sonuçları bakımından sağlıklı olacaktır. Araştırmaya katılım tamamen isteğe bağlıdır, uygulama sırasında vazgeçebilir ve çalışmadan ayrılabilirsiniz. Aşağıda sizden telefon numaranız istenmiştir. Bunun nedeni araştırmacının denetlenmesi içindir. Gerekli hallerde uygulama hakkında fikrinize başvurmak için telefon yoluyla iletişime geçilecektir. Numaranızı yazmanız araştırmanın sağlıklı işleyip işlemediğinin denetlenmesini değerlendirmek için yararlı olacaktır. Desteğiniz için teşekkür ederim.

Araştırmaya katılmayı kabul ediyorum ()

Telefon:

Psikolog Zübeyde HAFIZOĞLU

Ek-3: Ölçek Kullanım İzinleri

RSA

yetişkinler için psikolojik dayanıklılık ölçeği Gelen Kutusu ★

 Nejat Basım 27 Eki
Alıcılar: ben ▾

Değerli Zübeyde Hafızoğlu,
Ölçeği çalışmalarınızda kullanabilirsiniz. Ölçeğin yer aldığı makaleyi, makalenin sonunda yer alan ölçeğin word ortamındaki halini ve değerlendirme esaslarını içeren bilgi notunu ekte gönderiyorum. Çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim.

—
Prof. Dr. H. Nejat Basım
Başkent Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanı
Bağlıca Kampüsü Fatih Sultan Mah. Eskişehir Yolu 18. Km. Etilmesgut
06790 ANKARA
Tel: 312-2466645
e-posta: nbasim@gmail.com
e-posta: nbasim@baskent.edu.tr

CTQ

 Seher Balcı 25 Eki
Alıcılar: ben ▾

Zübeyde Merhabalar
Böyle güzel bir konu seçtiğin için öncelikle seni tebrik ediyorum ve çalışmalarında başarılar diliyorum
Ölçme aracı ektedir.
Kolay gelsin ölçeğin puanlaması ve alt boyutları makalede bulursun
Prof. Dr. Seher BALCI ÇELİK

REST

 vsar@ku.edu.tr 29 Eki
Alıcılar: ben ▾

Kullanabilirsiniz. Ekteki yeni versiyonu tercih edebilirsiniz.

Vedat Şar, MD
Professor and Chair, Department of Psychiatry
Koç University School of Medicine (www.ku.edu.tr)
&
Koç University Hospital (www.kuh.ku.edu.tr),
Istanbul, Turkey

Ek-4: Bilimsel Araştırmalar Etik Kurul Raporu

BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK

KURULU

29.11.2021

Sayın Zübeyde Hafizoğlu

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2021/1160 proje numaralı ve "Yetişkin Bireylerde Olan Çocukluk Çağı Travmasının Psikolojik Dayanıklılık ve Eş Seçimi ile İlişkisi" başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doğent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Direnç Kanol

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.

Ek -5: Ölçek Formları

Sosyo-Demografik Bilgi Formu

1) Cinsiyetiniz nedir? Kadın Erkek 2) Yaş (Lütfen belirtiniz)

3) Eğitim durumunuz nedir?

1) Okur-yazar değil 2) Okur yazar 3) İlkokul 4) Ortaokul 5) Lise 6) Üniversite

Yetişkinler için Dayanıklılık Testi RSA

1. Beklenmedik bir olay olduğunda...					
Her zaman bir çözüm bulurum					Çoğu kez ne yapacağımı kestiremem
2. Gelecek için yaptığım planların...					
Başarılması zordur					Başarılması mümkündür
3. En iyi olduğum durumlar şu durumlardır...					
Ulaşmak istediğim açık bir hedefim olduğunda					Tam bir günlük boş bir vaktim olduğunda

Çocukluk Dönemi Travma Ölçeği CTQ

Her bir madde için aşağıdaki seçeneklerden birini işaretleyiniz:

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

Çocukluğumda ya da ergenliğimde...

1) Yeterli yemeğim olurdu.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

2) Gündelik bakım ve güvenliğim sağlanıyordu.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

3) Anne ya da babam kendilerine layık olmadığımı ifade ederlerdi.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

Rest Ölçeği

Açıklama: Aşağıdaki ifadelerden her birini okuduktan sonra, bu ifadeye ne ölçüde katıldığınızı gösteren sütuna ait olan kutucuğun içini (X)şeklinde işaretleyiniz.		Hiç				Tamamen
		Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Katılıyorum
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	Çoğu yaşlılarım gibi, ben de bir gün evleneceğimden eminim.	()	()	()	()	()
2	Evlenmem için uygun olan tek bir gerçek aşk vardır, o da evleneceğim kişiyle olan aşktır.	()	()	()	()	()
3	Birbirimize karşı hissettiğimiz sevgi, evlenmek için asgari düzeyde yeterli bir neden olmalıdır.	()	()	()	()	()

Ek-6: İntihal Raporu

ORJİNALLİK RAPORU			
% 7	% 6	% 1	% 4
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ
BİRİNCİL KAYNAKLAR			
1	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı		% 2
2	docs.neu.edu.tr İnternet Kaynağı		% 2
3	Submitted to Eastern Mediterranean University Öğrenci Ödevi		<% 1
4	Submitted to Cyprus International University Öğrenci Ödevi		<% 1
5	Submitted to Okan Üniversitesi Öğrenci Ödevi		<% 1
6	i-rep.emu.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı		<% 1
7	docplayer.biz.tr İnternet Kaynağı		<% 1
8	Submitted to Yakın Doğu Üniversitesi Öğrenci Ödevi		<% 1
9	Submitted to European University of Lefke Öğrenci Ödevi		<% 1

10	PELİN SAĞLAM. "EŞİNDEN FİZİKSEL ŞİDDET GÖRMÜŞ KADINLARDA AYRILMA KARARIYLA İLİŞKİLİ FAKTÖRLER", Journal of International Social Research, 2016
Yayın	<% 1
11	dergipark.org.tr
İnternet Kaynağı	<% 1
12	Submitted to Istanbul Gelisim University
Öğrenci Ödevi	<% 1
13	Submitted to Ufuk Üniversitesi
Öğrenci Ödevi	<% 1
14	Submitted to Gaziantep Aniversitesi
Öğrenci Ödevi	<% 1
15	acikerisim.baskent.edu.tr
İnternet Kaynağı	<% 1
16	abakus.inonu.edu.tr:8080
İnternet Kaynağı	<% 1

Alıntıları çıkart Kapat
Bibliyografyayı Çıkart üzerinde

Eşleşmeleri çıkar Kapat

Ek-7: Özgeçmiş**ZÜBEYDE HAFIZOĞLU**

1993 yılında Çorum'da doğdu. Liseyi Çorum Atatürk lisesinde ortaöğrenimini tamamladı. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kuzey Kıbrıs Kampüsü'nde İngilizce hazırlık eğitimi aldıktan sonra Yakınoğu Üniversitesi'ne geçiş yaptı. 2018 yılında Yakınoğu Üniversitesi Psikoloji bölümünden lisans derecesiyle mezun oldu ve lisans eğitimini tamamladı. 2018 yılında Yakınoğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Tezli yüksek lisans programına başladı. 2020 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi Sürekli Eğitim ve Uygulama Merkezi tarafından gerçekleştirilen teorik ve uygulamalı 450 saatlik Eğitimi başarıyla tamamlayarak Aile Danışmalığı sertifikası almaya hak kazandı. 2019 yılından itibaren Çorum'un Bayat ilçesinde Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinde psikolog olarak görev yapmaktadır.